19 OCAK 1963

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECM

Boş yere ıstırap çekmeyiniz...

Bütün ağrılara karşı

GRİPİN

itimatla kullanabileceğiniz en müessir ilâçtır

GRİPİN nezle ve grip başlangıcında bir çok fenalıkları önler

GRİPİN baş, diş, adale, sinir ağrılarını bıçak gibi keser

GRİPİN sinir ve bel ağrısından eser bırakmaz

GRİPİN bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır

GRİPİN mideyi bozmaz, kalbi yormaz

GRİPİN Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekilliğinin hususî ruhsatını haizdir

KİNİNLİ

GRİPİN

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUAS

Sayı: 448 Cilt: XXVII Yıl: 9

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İş Haberler Kısmı: Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu. Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (istanbul), Seyfi özgenel (İzmir) . Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal - İktisadi Haberler Kısmı : Fasih İnal - Magazin Kısmı : Jale Candan, Türkân Türker Akbulut, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil, Semra Conker - Kitap : İlhami Soysal - Tiyatro : Lûtfi Ay, Naciye Fevzi - Spor: Vildan Âşir Savaşır.

Resim
Ak Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Defan Klişe Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: *11 89 92*

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 81 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (26 nüsha) 29.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Tasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
24.1.1963

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları

İçimize kapanık yaşadığımız şu günlerde, dünyada bir büyük gelişme cereyan ediyor. Haftanın değil, son yılların hadisesi Komünist Rusya ile Komünist Çin arasında başlayan fikir ve doktrin çatışması, onların kendi tabirleriyle dogmatikler ve revizyonistler mücadelesidir. Düşünmek lazımdır ki Krutçefin ta kendisi şimdi "Pis Kapitalist" diye suçlandırılmakta, o kadar insafsız olmayan başkaları, en azından, Krutçefin kapitalistlerin oyununu oynadığını ve komünizmin zaferini engellemeye çalıştığım söylemektedirler. Bu hafta AKİS, kapak yazısı olarak Rus - Çin ihtilafını veriyor. Türk umumi efkârı hadisenin derli toplu bir panoramasını ilk defa olarak AKİS'te bulacaktır.

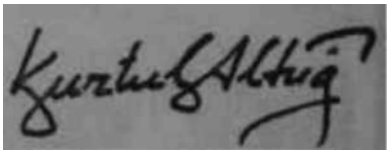
DÜNYADA OLUP BİTENLER sayfalarımızda "Komünistler" başlığı altında bulacağıma yazı Başyazarımız Metin Toker ile dış haberler kısmı redaktörümüz Deniz Baykal tarafından hazırlandı. Deniz Baykal hadisenin gelişme, tarihçe ve son dorumu üzerinde durdu, Metin Toker bunun dünya politikasındaki tesirlerini inceledi. Böylece ortaya, çerçeveli yazılarla süslü güzel ve okunması kolay bir inceleme çıktı.

Deniz Baykal Siyasal Bilgiler Fakültesinin bir genç ve kıymetli öğretim kurulu üyesidir. AKİS'e, mecmuadaki son şekil değişikliği sırasın' da intisap etmiştir. O tarihten bu yana, DÜNYADA OLUP BİTENLER sayfalarının sorumluluğunu Deniz Baykal taşımaktadır.

AKİS, çıktığı günden itibaren memleketin genç değerlerinin adeta bir merkezi olarak fikir hayatına ikinci bir hizmette bulunmuştur. Bugün ismi herkesçe bilinen bir çok kalem ve düşünce erbabı uzun yıllar AKİS'te, bugün Deniz Baykalın idare ettiği gibi kısımlar idare etmişlerdir. Her biri görevlerini başarıyla yapmışlar ve AKİS okuyucularına ışık tutmaya çalışmışlardır.

Rus - Çin Meselesi, Deniz Baykalın AKİS için hazırladığı üçüncü kapak yazısıdır. Küba buhranı ve Kennedy - Krutçef münasebetleri bundan önceki iki kapak yazısının konularını teşkil etmiştir. O yazılarda belirmiş olan ileriyi iyi görebilme meziyeti, bu haftaki yazının zevkle ve alâkayla okunmasının sebeplerinden birini teşkil edecektir.

Saygılarımızla

İçindekiler

günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Gençlik — Eski M. B. K. üyelerinden Tabii Senatör Mucip Ataklının, Salı günü Senatoda yaptığı konuşmada Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim üyelerinden bazılarını sapık ideolojiler taşımak ve bunları Öğrencilere aşılamağa uğraşmakla suçlaması üzerine, Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakülteleri öğrencileri, Çarşamba günü müştereken bir protesto yürüyüşü yaptılar.

Saat 14.10'da S. B. Fakültesinden hareket eden öğrenciler 14.45'de B. M. M. kavşağına geldiklerinde Parlâmento binasına giden yolun Muhafız Bölüğü askerleri tarafından tutulmuş olduğunu gördüler. Bu durum karşısında hiç bir taşkınlıkta bulunmayan gençler, aralarından üç kişilik bir 'temsilci grup seçerek, Senato Başkanı Suat Hayrı Ürgüplü ve Tabiî Senatör Mucip Ataklı ile görüşmek üzere, Meclise gönderdiler.

Görüşmede Ataklı, gençlere, konuşmasının basında yanlış aksettirilmiş olduğunu, Fakültede yapılan açık oturumlara katılanlara komünist demediğini, bu sözlerinin doğrudan doğruya İşçi Partisini ilzam ettiğini söyledi.

Bunun üzerine gençler, Mucip Ataklıyı Siyasal Bilgiler Fakültesinde tertip edecekleri yeni bir açık oturuma davet ettiler ve beraberlerinde getirdikleri pankartları Meclisin önünde bırakarak; topluca Fakültelerine döndüler.

S. B. Fakültesi Öğrenci Başkanı Şevket Özgergin, 200 kadar öğrencinin katıldığı yürüyüşle ilgili olarak şöyle demiştir:

"— Yürüyüşümüz, karşılarına her çıkana merhaba yerine komünist diyen ve ne yaptıklarını bilmeyen politikacıları protesto amacını gütmektedir."

Ticaret — Ticaret anlaşmalarımızın vadelerini uzatmak üzere bir Macar ve bir Bulgar Ticaret heyeti, geçen haftanın sonlarında Ankaraya geldi. Bilindiği gibi, anlaşmalı memleketlerle yürürlükte olan anlaşmalar 1962 yılında sona ermiştir. Yeni anlaşmalar imzalaya-

S. B. F. gençlerinin kar altındaki yürüyüşü

Aradan kara kedi geçti

rak vadeyi Mart 1963'e kadar uzatmak maksadıyla Başkente gelmiş olan heyetler, Ticaret Bakanlığı yetkilileriyle müzakerelere başladılar.

Öte yandan, çeşitli ihraç maddeleri» satmak üzere altı kişilik bir Hindistan ticaret heyeti, *geçen* haftamn başlarında Türkiyeye geldi. Heyet, Cuma günü Odalar Birliğinde ilgililerle bir toplantı yaptı. Toplantıda teklif edilen başlıca ihraç maddeleri şunlardır: Karabiber, jüt, baharat, pirinç, bisiklet, kına, pamuklu, ipekli mensucatı pamuk - yün ipliği, kahve, çay, dikiş makinesi, vantilatör, kâğıt, sünger vs...

Heyet, müzkerelerin sona erişini müteakip başlıca sanayi merkezlerimizi ziyaret edecektir.

Ayrıca, yeni bir ticari anlaşma imzalamak Üzere, yine geçen haftanın sonlarında **bir** Türk Ticaret heyeti Belgrada gitti.

Plân — Başbakan Yardımcısı Ekrem Alicanın başkanlığında bir müddetten beri devam etmekte olan Yüksek Planlama Kurulu çalışmaları, haftanın başlarında Sah günü sona erdi. Kurul, 5 Yıllık Plânın 1963 yılını kapsıyan kısmının bütçeye paralel olarak uygulanması konusunda yaptığı toplantılarda Hükümete sunulacak olan programı hazırladı.

Müzakereler zaman zaman hayli elektrikli bir hava içinde cereyan etti. **Zira,** genellikle mücerret temennilerden ibaret olan Plâna nispetle, tamamen tatbikat demeK olan program arasında uygulama bakımından hayli zorluklar vardı. Tartışmaların esasını, Plânın 1963 yılı tatbikatı için gerekli iç finansman meselesi teşkil etti. Plâncılar 1 milyar 100 milyon liralık munzam geliri yeterli bulmamaktaydılar. Bu sebeple tatbikat için asgari 300 milyon liralık bir ek gelire daha ihtiyaç olduğunu ileri sürdüler. Uzun müzakerelerden sonra Plânlamanın bu isteği yerinde görülerek, 300 - 400 milyon liralık bir artış kabul edildi. Ancak şimdi ikinci bir mesele Plâncıların zihinlerini karıştırmaktadır: Acaba bu yeni gelir hangi kaynaklardan karşılanabilecektir ?

Baraj — Keban Barajının inşası için Alman Hükümetinden istediğimiz kredinin, Suriyeliler tarafından inşâ edilecek olan Fırat Barajı ile hiç bir ilgisi olmadığı anlaşılmışıtr. Olayın aslı şöyledir: Alman Büyük Elçisi Van Valther, Sanayi Bakanlığı Enerji Dairesi Müdürlüğü ve Devlet Su İşlerinden bir uzmanla birlikte Bonn'a hareket etmiştir. Büyük Elçi önce Patise giderek Konsorsiyum toplantılarına katılacak ve burada yaptığı görüşmelerden sonra Bonn'da Türk uzmanları ile buluşarak Keban Barajı ile ilgili Türk tekliflerini hükümete sunacaktır.

Öte yandan, Suriyenin. kuracağı barajla ilgili anlaşma Pazartesi günü imzalanmıştır. Bu da gösteriyor ki, Türk tekliflerinin Suriye ile hiç bir ilgisi yoktur.

Dünyadan Akisler

İngiltere — Hugh Gaitskell'in âni ölümünden sonra şimdi İşçi Partisi kendisine yeni bir lider aramaktadır. Gaitskell'in yardımcısı George Brown, ismi üzerinde en çok durulanlardan birisidir. Gölge kabinedeki Dışişleri Bakanı Harold Wilson ile, yine gölge kabinedeki Maliye Bakanı James Callaghan da adaylar arasındadır. Liderliğe hangisi getirilirse getirilsin. İşçi Partisinin politikasında önemli bir değişme olmıyacağına muhakkak gözüyle bakılmaktadır.

Vietnam — 43 aşk şarkısının Güney Vietnamda halk içinde söylenmesi yasaklandı. Bu konuda gösterilen gerekçe de, şarkıların çok fazla romantik olduğu *ve* savaşan kuvvetlerin morali üzerinde menfi etkiler yaptığıdır*

Togo — Yeni Başkan Gaminzky, hafta başında Millî Meclisi 'feshetti ve Anayasayı da ortadan kaldırdı. Bir kaç hafta içinde seçimlere gideceğini söyleyen yeni Başkanın bu davranışı pek çok kimse için sürpriz teşkil etti. Aslında şaşılacak bir şey yoktur. İktidarı almak onu bırakmaktan' daha kolaydır.

Fransa — Hafta başında Başkan De Gaulle, İngiltere-, nin Ortak Pazara girmesine muhalif olduğunu açıkça söyledi. Bu konuda öne sürdüğü sebepler tamamen iktisadidir: İngilterenin tarım ürünleri için çok geniş imtiyazlar istemesi ve İngiliz Milletler Câmiası ile bağlarını gevşetmemesi gibi... Fakat De Gaulle'ün böylesine kati bir tavır takınması, diğer Ortak Pazar üyelerini çok fazla memnun etmedi.

AKiS'in Okuyucu Mektupları

D. D. T. Hakkında

Derginizin 19 Ocak tarihli nüshasının 4. sayfasında " DDY Hakkında" başlığını taşıyan, Mehmet Kavala tarafından gönderilmiş, mektubu okudum. Kavala bu mektubu ile, evvelce derginizde çıkan "Koalisyon" mevzulu bir yazıyı tavzihe lüzum görmüştür. Sebep olarak, yazının, kendisini amme nazarında şüpheli duruma düşürdüğünü ileri sürmektedir. Bir vatandaş ve tanınmış firma olarak bu tavzih mektubunu göndermekte haklıdır. Buna kimsenin de itiraz hakkı olmamak lâzımgelir.

Ancak, kendisini şüpheli durumdan kurtarmak isteyen bir kimsenin, şahsî menfâat ve prestiji uğrunda vakıa ve hakikatleri tağyir ve tahrif suretile, bir tarafın müdafaasını üstüne alıp, ona kargı olanların şahsi ve meslekî şeref ve haysiyetlerini kırıcı ve zedeleyici mahiyette bir iddia ve beyanda bulunmaması icap eder. Hele bu mektubu yazan kimse. TCDD idaresiyle yaptığı 100 milyonlarca liralık 11 mukavelesi yolsuzluk ve suiistimallerden mahkemelere intikal etmiş ve biri kısım resmî vazifelilerin hâla mahkemelerde sürünmesine sebebiyet vermiş birisi ise, o" takdirde kendisinin, siyasî polemiklere girmeden, işleriyle meşgul olması menfaati iktizasıdır.

Resmî vazifem icabı hâdiselerin içinde bulunmuş olmam ve 6,5 milyon liranın tediyesi şırasında TCDD idaresinin Hukuk Müşaviri sıfatını taşımam hasebiyle, mektupta şahsımı hedef tutan beyanları dolayısiile hakikatleri . vakıalara, kanuna, resmî kayıtlara ve hâdiselerin oluş şekline göre en kısa şekilde cevaplandırmak isterim. Bu cevabımın da Mehmet Kavataya gösterilen nezaket ve müsamaha içinde neşredileceğini ümit ederim. Söyle ki:

1 — Mehmet Kavatanın da kabul ettiği gibi, kendisiyle İdare arasında 958 den evvel aktolunmus 11 mukavele mevcuttur. Bunlardan 8 tanesi yürürlüğe girmiş. 3 tanesi de 72 sayılı kanun ve Bakanlar Kurulu kararına istinaden terkolunmuştur. Kavala, terkolunan bu mukavelelerin tasfiyesi için davet edilmediğini ve bu muamelenin. Danıştayın karar il e iptal edildiğini söylüyor. Halbuki durum tam tersidir:

Bu 3 mukavelenin terkedilmiş olduğunun Maliye Bakanlığında İdareye tebliğinden itibaren 15 günlük kanunî müddet zarfında keyfiyet Kavataya bildirilmiş ve tasfiye için kendisi davet olunmuştur. Muhtelif zamanlarda ve Kavala mümessillerinin de iştirak ettiği toplantılarda mevzu görüşülmüş, Kavala, 72 sayılı kanun ve buna bağlı yönetmelik ve mukavele hükümlerine uygun bir ihzarat ve teslime amade malı bulunduğunu tevsik ve ispat edememiştir. Ayrıca, daimî bir komisyon bu işle vazifelendirilmîştir. Buna rağmen Kavala, zaman kazanmak için "Kanunî müddet zarfında kendisine tebligat yapılmadığından ve Bakanlar Kurulu" kararının da aynen kendisine tebliğ edilmediğinden" bahsile, usûl bakımından Bakanlar Kurulu kararının iptali için Ulaştırma Bakanlığı ve TCDD İşletmesi aleyhine Danıştayda dâva ikâme eylemistir. Ancak dâva. Danıştay Umumî Heyeti tarafından reddplunmuştur. Kavalanın, Danıştayın lehine karar verdiği yolundaki iddiası yersizdir.

2 — Kavala, aldığı avans ile yabancı firmalara karsı angajmanlara giriştiğini ve masraflar yaptığını söylüyor.

72 sayılı kanun ve buna bağlı yönetmelik, mukavele tahtında ve mukavele hükümleri dairesinde müteahhit tarafından yapılmış olan masraf, İhzarat ve teslime âmâde malların bedelinin müteahhide ödeneceğini açıkca kabul ediyor. Kavala ise, yukarıda söylediğimiz gibi, bir masraf, ihzarat ve teslime âmâde malı olduğunu tevsik etmemiştir. O kadar ki, meselâ, bir mukavelede imalâta başlaması için İdarece kendisine imalât, resim ve plânlarının verilmesi lâzımgeldiği halde, Kavala bu resim ve planları almadan imalâta başladığını iddia etmiştir. Bu hal. mukavele ve 72 sayılı kanuna aykırı görülmüş ve kabul edilmemiştir.

İhzarat, imalât ve teslime amade malın bulunmaması halinde sadece bir angajman, imalâtın yapılmış olması için kanunen bir sebep teşkil etmez. Bu, sadece angajman masraflarının tediyesini icap ettirir.

3 — Kavala, kendi alacağının muaccel olduğunu, İdare alacağının ise muaccel olmadığını, binaenaleyh, birbiriyle takas ve mahsup edilemiyeceğini söylüyor.

72 sayılı kanunla, terkolunan mukaveleler terk tarihinde dondurulmuştur. Her iki tarafın hak ve alacakları o andan itibaren muacceliyet kesbeder. Buna göre müteahhidin, teslim edecek malı ve masrafı yoksa, peşin aldığı avansı aynen; varsa, mahsubundan sonra bakiyesini iade etmesi lâzımdır. Müteahhit bu âna kadar bir. ihzarat ve teslime âmâde malı bulunduğunu tevsik ve ispat edemediğine göre, terkedilen 3 mukavele Tahtında İdare tarafından verilmiş olan 7,5 milyon liralık peşin avansı iade etmesi kanun hükmü icabıdır. Bu sebeple bu avans, terk tarihinde derhal iade şartına bağlı olarak, 'müteahhide yapılan tebligattan itibaren muacceliyet kesbetmistir. Dolayısı ile, Mehmet Kavalanın 6,5 milyon liralık alacağı ile o andan itibaren mahsup ve takas edilebilir.

Bu bakımdan Mehmet Kavalanın, "Sayın Rifat öçtenden evvelki Bakanların kurdukları heyetlerin kanuna aykırı olarak takas yaptıkları ve bu Bakanları keyfî bir tasarrufa sevkettikleri" yolundaki beyanı hakikat ve vakıalara tamamen aykırı, şahsî menfaata müstenit bir düşüncenin mahsulüdür.

4 — Mehmet Kavala. Bakan Rifat Öçtenin bu hususta kimseye emir vermediğini. İsi, "kasdi yanlışlıklar" yapmıyan bir heyete havale ettiğini, bu heyetin kararı ile 6 milyon lirasının Ödendiğini ve İdarenin bu işte 2 milyon kazandığını iddia etmektedir. Bu iddianın hakikatle asla alâkası yoktur. Çünkü:.

a) Bakan Rifat öçtenden evvel Heyet olarak 1 — Kavala mümessilleri ile, İdarenin alâkalı U. Müdür Muavini ve daire reisleri; 2 — Ulaştırma Bakanlığı Müstesar Muavininin riyasetinde Bakanlık Hukuk Müşaviri ile Umum Müdürlük ve Kavala mümessilleri:.3 — Maliye, Ticaret, Ulaştırma Bakanlıkları mümessilleri ile, keza Umum Müdürlük ve Kavala mümessilleri: 4 — Bu iş için TCDD teftiş heyeti Reisinin başkanlığında kurulan daimi komisyon: 5 - Nihayet, Mehmet Kavala tarafından bizzat isim verilmek su retile kurulan tarafsız heyet ve komisyonlar bu alacakların takas ve mahsup edilebileceğini kabul ve Kavalanın diğer iddialarının varit olmadığını tesbit etmişlerdir. Bütün bunlara rağmen, yalnız Bakan Rifat Öçten tarafından teşkil olunan heyetin hakikati bulması ve takasa lüzum görmeksizin İdarenin 7.5 milyon lirasını bir tarafa bırakarak Kavalaya 6,5 milyon lira ödemesi dikkate değer.

b) Bakan Rifat öçten, TCDD Hukuk Müşaviri olarak beni makamına çağırıp, emir vermiştir. "İsterseniz, tediye için bir yazı getirin, imza edeyim" demiştir. Ben, "İdarenin 7,5 milyon lirası dururken, bunun tediyesine imkân olamayacağını söylemişimdir. İzinli bulunduğum bir zamanda da Bakanın, daire mümessillerini makamına çağırarak bir takım tehditkâr ve itham kâr sualler sorduğu, hattâ "Şimdiye kadar bunu ödemiyenler hakkında tahkikat açacağım" diyerek sert bir konuşma yaptığı ve uzun süren bir toplantı sonunda bu paraların tediyesine karar verildiği, toplantıda bulunanlar tarafından ifade olunmuştur.

c) İdareye 2 milyonluk menfaat temin edildiğinin sebep ve mesnedini bulmak ve bunu kabul etmek güçtür. Ancak İdarenin, tediye tarihinden itibaren, kâr hariç, asgari yüzde 10 faizden senede 650 bin lira gibi bir gelirden mahrum kaldığı, buna mukabil, hâlen uhdesinde bulunan. İdareye ait 7,5 milyon liradan Mehmet Kavalanın, tüccar olarak asgari yüzde 15 - 20 nisbetinde kâr ve menfaat Bağlıyacağı muhakkaktır. Tedbir konulmuş olan ve mahkemeye intikal eden bu. 7.5 milyon liranın ne zamana kadar ve kaç gene Kavatanın zimmetinde kalacağı şimdiden kestirilemez.

5 — Kavala, mektubun sonunda bir telgrafın tasniinden bahsediyor. Bizi hiç alâkadar etmemekle beraber, kanaatimizce, Kavala böyle şeylerden hiç bahsetmese daha iyi olur. Kendisi susarsa, başkalarını da her şeyi söylemeye icbar etmemiş olur. Biz şimdilik bu mevzuda daha fazi a konuşmayı zait addetmekteyiz.

Hülâsa*. Bizim mücadelemi, resmî vazife münasebetleri içinde, hakkımızdı haksız ve gayrıkanuni olarak alınan tasarruf ve kararlara ve bu kararları verenlere karşıdır. Hakkımızı kanunî yoldan aramaktayız. Dolayısile ve zarurî olarak, bu mücadele içinde Mehmet Kavalanın da ismi istenmiyerek geçmiş olabilir. Kendisine ve firmasına karsı hiçbir kastımız ve fena niyetimiz yoktur. Bir alacağını su veya bu yoldan tahsil imkânını bulmuşsa ve bunda bir sorumluluk bahis mevzuu ise. bundan kendisinin değil, bu ted iye imkânını hazırlayan ve sağlayan selahiyet sahiplerinin sorumlu olması icap eder. Nitekim bundan evvel de böyle olmuştur. Bunu kendisi de bilir.

Halisane, tavsiye ve temennimiz, tanınmış bir firma olarak kendisinin bu mücadele dışında kalması, lüzumsuz ihtilâtlara meydan vermemesi ve memleket çapındaki işleriyle meşgul olmasıdı-

TCDD Eski Hukuk Müşaviri
Şinasi Erdal

Tüli Hakkında

12 Ocak 1963 tarihli sayınızın 27. sayfa 27. l. sütununda yer alan "Defile" başlıklı yazınızı üzüntüyle okudum.

Ben yıllardan beri Devlet Opera ve Tiyatrosunda emeği geçmiş ismi hiç bir zaman dedikodu sayfalarında yer almamış bir öğretmenim.

"Eski dost zamanında Köşkte tertip 'edilen eğlencelerdeki ustalığını şimdi de Türk Ocağı nikâh salonunda denemek istiyordu..." şeklindeki cümlenizi bütün iyi niyetime rağmen üzüntü ile okudum. Çıkarabildiğim tek mâna. Bir zuhul eseri olarak kaleme alınan yazınızın üzüntü verici oluşudur. Yazınızı tavzih etmenizi rica ederim.

Devlet Opera ve Tiyatrosu Kostüm Atelyesi Şefi
Sabiha Erdoğdu

AKİS
HAFTALIK AKTUALİTE MECMUASI
Sayı: 448 Cilt: XXVII Yıl: 9 26 Ocak 1963

YURTTA OLUP BİTENLER

Bir seçim mitingi
Bir bahar manzarası

Millet

Umumi seçime doğru

Memleketin süratle bir Umumi Seçime doğru gitmekte olduğunu, bu hafta içinde görmemek imkanı kalmamıştır. Hükümete mensup Y. T. P. lilerin kendi partilerinin kongrelerinde aldıkları açık vasiyet ve af konusunda Alicanın giriştiği taarruz, C.H.P. tarafından kabul edilebilir bir davranış olmaktan çıkmıştır. Bir Bakanın bir başka Bakana hitaben yazdığı ve içinde doğru fikirden gayrı hiçbir şeyin bulunmadığı bir mektubun açıklanmasının "mühim hadise" olduğu bir siyasî ortam içinde, Ulaştırma Bakanı Rifat öçtenin Koalisyon, Başkanı ve C.H.P. hakkındaki sözlerinin,. Başbakan Yardımcısının sorumsuz ve inanılmaz derecede hafif davranarak kendini af çamuruna atmasının yenir yutulur tarafı yoktur. C. H. P. nin ve Başkanının hangi asil duygularla olursa olsun, işlemeyen bir koalisyonu mutlaka ayakta tutmak için her fedakârlığa katlanabileceklerini sanmak C. H. P. ni ve Başkanını hiç tanımamak demektir. Bu bakımdan, Y. T. P. nin arzu ettiği gibi, İkinci Koalisyonun son bulması -Y. T. P. nin vaziyetin de değişiklik olmadığı takdirde- sn meselesi sayılmak gerekmektedir. Bu, memleketi idare edecek "C. H. P li koalisyonlar"ın da sonuncusu olacak demektir.

Parlamentodan C. H P. siz bir koalisyonun çıkıp iktidarı almasının kabil bulunduğunu sananlar çeşitli çevrelerde yok değildir. Cumhur* başkanı Gürselin böyle bir koalisyonu kurup kuramayacağı ve kurarsa bunun Meclisten güven oyu alıp alamayacağı, henüz ortada bir ' "illi durum" bulunmadığı için elbette ki spekülasyondur. Ancak bilinen, İkinci Koalisyon son bulduğunda C. H.P. nin ne A.P. ile ve ne de Y.T.P. ile işbirliği yapmayacağıdır. Bu ortaya, bel kemiği A. P. - Y. T. P. ikilisi olan bir hükümet çıkarmaktadır ki onun da gerçekleşmesi C. K. M. P., M. P. ve sayılan pek azalmış müstakillerden büyükçe bir grubun desteğine ihtiyaç göstermektedir. Üstelik bu koalisyon, memleketin bütün sağlam kuvvetlerine karşı, siyasi affı çıkarmak gibi bir asil görevle iş başına gelecektir; Gerçi daha da hayalperest olanlar "Dörtler'in C. H. P. den bir grupu böyle bir koalisyona götürebileceğini sanmaktadırlar. Fakat ciddi siyasi çevreler için bu, bir gerçekten ziyade bir "gönlün istediği"nden ibarettir. Zira C. H. P. içinde öyle bir yolu tutacakların sayısı, iki elin parmaklarını asla geçmeyecektir.

O halde ne olacaktır?

Bu hafta başkentte, Y. T. P. nin yaratma temayülünde olduğu ve eşikte görünen kriz hakkında fikir söyleyenlerin çoğu yapılacak olan şeyin millete dönmek ve onun, sorumluluk duygusu içinde karar vermesini istemekten ibaret bulunduğunu belirtmekteydiler. Tabii bu çok şevi geciktirecektir ama, memleketin kaderinin milletçe kesin tarzda çizilmesini sağlayacaktır ve esen hava karar verme mevkiinde bulunanları o istikamete kuvvetle itmektedir.

Kayseri

Eski yolun yolcuları

Herşey, A. P. ni bugün idare etmekte olan takımın kafasından çıktı. Aklın çoğunu da, kılavuz rolündeki karga verdi. Celâl Bayarın eşi vefat etmemiş miydi? İşte, bir .takım "halk hareketleri" tertiplemek ' için mükemmel fırsat! Kayseriye gidilecekti, Celâl Bayara taziyette bulunulacaktı. Bir defa ziyaret sebebi, merhamet ve şefkat hislerine hitap edecekti. Kırk yıllık eşini kaybetmiş bir ihtiyar adama gidip de baş sağlığı dilemekten insani ne bulunabilirdi ki. Ancak yolun, bir "spektaküler ziyaret" ile açılması lâzımdı.

daki eski Demokrat militanlar böyle düzmece heyetler derlemekteki meharetlerini gösterdiler, tecrübelerinden faydalandılar, eski güzel günleri hatırladılar. Ah, "Beyifendi" için de böyle az mı kalabalık toplamışlardı! Eskisi gibi otobüsler kiraladılar, kumanyalar hazırladılar, bütün masrafı üzerlerine aldılar ve "Şöyle bedavadan bir Kayseriye uzanmak isteyenler"i bir kaç pazar Cezaevine taşıdılar.

Burada, bir sual zihinlere takılabilir: Masraflar, o güzel günlerde örtülü ödenekten karşılanırdı. Şimdi nereden karşılandı? Zira A. P. mali bakımdan iflâs halindedir. Bu sualin cevabını da, alâkalılar tesbit et-

Adalet Bakanlığının ilgilileri, Bakanla da temas ettikten sonra şu şifahîî emri verliler:

"— Kayseri mahkûmları diğer mahkûmlardan farklıdır. Elbette ki Kayseri Cezaevi de diğer cezaevlerinden farklı olacaktır. Bunun için Talianatnameyi tatbik değil, ziyaret taleplerini müsamaha ile karşılayın!*

Savcı içinden bir lâhavle çekti, ne şişin ne de kebabın yanmamasına azamî gayreti göstermeye çalışarak vaziyeti bir süre idare etti.

Üniversite Gençliğinin Bayarı ziyaret ederek ona saygısını, başsağlığı dileklerini bildireceği haberi işte bu sırada, Ankaradaki A. P. Genel Merkezi tarafından ortaya atıldı.

Kayseriye hareket etmek üzere olan MAS otobüsü

Her gidişin bir de dönüşü vardır

Takım, İhtilâl günü 3. Orduya komutu eden, sonra M. B. K. devrinin ilk Genel Kurmay Başkanı olan, nihayet A. P. nin başına düşen Emekli Orgeneral Ragıp Gümüşpalayı Kayseriye gönderdi. Bayar, A. P. nin Genel Başkanını kabul etti. Ama, belli şekilde soğuk davrandı. Her halde "Şimdi kalkmış, buraya geliyosun!. Aklın neredeydi? 27 Mayıs sabahı Çankayaya gelip beni kurtarsaydın ya.. Mademki bu kadar seviyordun»?" demek istiyordu!

Gümüşpalayı, A. P. nin Kayseriye yakın yerlerdeki teşkilatı mensupları takip ettiler. A. P. saflarınmişlerdir.

Uyanık bir görevli

Kayseride genç ve uyanık bir savcı vardır. Derleme gruplar Cezaevinin kapısında pek sık belirmeye başlayınca ve bunların güdümlü ziyaretçiler oldukları anlaşılınca durumdan Ankarayı haberdar etti. Adalet Bakanlığındaki muhatapları Müsteşar Nafiz Yamancğlu ve yakın mesai arkadaşları oldu. Savcı:

"— Ceza ve Tevkif Evleri Talimatnamesini uygulamak zorundayım. Bu heyetlere görüşme müsaadesi vermeye bu talimatname müsait değildir. Ne yapayım?" dedi.

Başarısız ilk deneme

Genel Merkez, Üniversite Gençliği adı altında bir grubu 13 Ocak Pazar günü Kayseriye götürmek için kolları sıvadı. Ne kadar talebe bulunursa onunla yetinilecek, üst tarafı eski Demokrat militanlarla ve "belaş seyahat" meraklılarıyla doldurulacaktı. Fakat Genel Merkez ve adamları o kadar az sayıda gerçek talebe bulabildiler ki gülünç olmamak için ziyareti bir hafta geriye attılar. Bahane olarak da gazetelerine "Bayara gitmek isteyen o kadar genç var ki otobüsler almadı, onun için haftaya bıraktık" diye yazılar

HAFTANIN İÇİNDEN

Bir Adam ve ötekiler...

Metin TOKER

Türkiyenin üzerinde, gene bir çılgın rüzgâr esiyor. Aşağı yukarı herkes, elinde bir kazma, İsmet Paşayı yıkmak için var gücüyle çalışıyor. Şahıs olarak İsmet Paşanın yıkılmasına imkân bulunmadğı bir gerçektir. Tarih onu, sadece yaptıklarıyla değil, yapmak istedikleriyle de en büyük bir kaç türkten biri olarak yazaoaktır. İsmet Paşa, politikanın içinde veya dışında, iktidarda veya değil daima çok geniş halk kütlelerinin saygısıyla, sevgisiyle sarılı olarak kalacaktır. Hedef, İsmet Paşanın bugünkü çabasını boşa çıkarma çabasıdır. Halbuki o çaba boşa çıktı mı, yıkılanın altında önce, şimdi kazmalarını en ziyade hırsla sallayanlar kalacaktır. Ama o zaman, akılların başa alınması için vakit çok geçmiş olacaktır.

Bugün içinde bulunduğumuz durumu, bu anın şartlannı göz önünde tutmakla yetinirsek, doğru şekilde değerlendirenleyiz. D.P. iktidarının memleketi ekonomik bakımından iflâsa, sosyal ve politik bakımdan anarşiye götürdüğü açık olarak belirdikten sonra girişilen kuvvetlj mücadelenin aslında hedefi, şimdi vardığımız,neticenin önlenmesi idi. Mücadele, o hedefini gerçekleştirememiştir. Bütün feryatlar, bütün gayretler, bütün ikazlar faydasız kalmış, bir sapığın ve onun etrafındaki bir avuç hainin bütün basiret ölçülerini bir kenara itmeleri hem kendi felâketlerini doğurmuş, hem de Türkiyeyi bugünün tarifsiz zorlukları içine atmıştır. 27 Mayısa gidilen günlerde, D.P. nin bir sivil Junta ldaresiyle memlıekete hâkim olabileceğini sandığın ve bunun tedbirlerini açık açık aldığı sıralarda, Büyük Meclisin 18 Nisan 1980 tarihli toplantısında İsmet İnönününün "Millet bütün na muslu teşkilâtı ile, bütün sade vatandaşları ile kurmak istediğiniz baskı idaresine mukavemet, edecektir. Bu tedbir ve bu tedbiri alanlar muvaffak olamayacaktır. dedikten sonra şöyle haykırması boşuna değtildir:

"— Şimdi arkadaşlar, şartlar tamam olduğu zaman milletler için ihtilâl meşru bir haktır. Fakat ihtilâl aslında Ur millet hayatının ama arzu etmeyeceği çetin ve tehlikeli bir ameliyattır. Bir çok memleketlerde görüyoruz. Çok iyi niyetlerle, vatanperver hislerle ihtilâl yaparak idare kuranlar kurdukları idarenin ertesi gü nünden itibaren kâbus içinde yaşarlar. Onlar muvaffak oldukları ihtilâli normal bir demokratik rejime devredebilmek için imkân bulamazlar. Bulabilenler tarihte nadir. Bunu bulamayan memleket çok zarar görür. İhtilâl niçin yapılır ? Eğer İhtilâl vatandaş için başka çıkar yol yoktur kanaati zihinlere ve bütün müesselere yerleşirse, meşru bir hak olarak kullanılacaktır. Bundan içtinap kabil değildir. Basiretimiz yerinde ve aklı-, mız başımızda ise normal bir demokratik rejimin icaplarını hulûs ile takip ederek, eşit haklarla dürüst b r seçmin neticelerini kabul ederek bu rejimi bu yola götürelim."

İsmet İnönü İhtilâlden bir gün önce, 26 Mayıs 1960 da, Menderesin Eskişehir konuşmasına cevabında şöyle demiştir:

"— Bir satırlık kanun ile1950 seçim şartlarına avdet buyursun. Bir hafta zarfında memlekete gelecek huzurun derecesini görmekle hayrette kalacaktır. Tabii bu yeni nizamın getireceği serbest düşünce ve dürüst seçim içinde iktidarını kaybetmeyi göze alması gerekir. Serbest ve dürüst seçimle iktidarın değişmesi imkânı, şimdi içinde bulunduğumuz şartlara nisbetle, Demokrat, vatandaşlar dahil, bütün memleket için huzur yoludur."

İsmet İnönü o gün biliyordu ki D.P. iktidarının ekoıiomi sahasında açtığı derin yaraların sarılması, gelecek idare için kolay olmayacaktır. Ama bu idare, millet için başka çıkar yol bırakılmayıp ta bir ihtilâlden sonra kuruldu mu güçlük bin misli artacaktır. Nitekim böyle olmuştur ve bugün, aslında, o günlerin neticesidir. İsmet İnönü İhtilâl bir "fiilî durum" olarak ortaya çıktığında da en az zararlı çareyi 'söylemiştir. 5 Temmuz 1960 günü Cumhuriyet gazetesinden Cevat Fehmi Başkuta verdiği demeçte "Süratle umumi seçimlerin yapılmasında saymakla bitmez millî menfaatler vardır" demiştir. Bu sözlerin o tarihte kimler tarafından narcıl karşılandığı henüz hafızalardan çıkmamıştır. Aradan geçen zaman, bütün davranışlarda sadece İsmet İnönüye hak verdirmlştlr.

Şimdi herkes sadece güçlükleri görüyor ve sadece karamsarlık söylüyor. Bir adam bütün o güçlüklerden başka bir de o karamsarlığı yenmek için hiç kimseden yardım görmekizin, hiç kimseden yardım görmemek ne kelime, yardımcılarından güçlük görerek "İhtilâlleri normal bir demokratik rejime devredebilmek imkânını bulamayan memleketlerin uğradıkları çok zararlar"dan Türkiyeyi kurtarmağa çalışıyor.

İsmet İnönünün kusursuz olduğunu söylemek, eksiği bulunmadığını ileri sürmek hiç kimsenin hatırından geçmez. Zira bu bir gerçek değildir. Yapılması gereken şey, memleketin bütün iyi niyetli evlâtlarının onun etrafında sımsıkı durarak bunları telâfi etmeleri, Türkiyeyi bu dar geçitten çıkarmanı için iyi niyetle çaba göstermeleridir. Halbuki C.H.P. ne bakınız, Koalisyon Partilerine bakınız, Basına bakınız.. Birinde şahıs ihtirasları, İkincilerde zümre İhtirasları, üçüncüsünde sorum•uz kalemlerin dar perspektifi ve ucuz fikriyat merakı İnönüyü, zamanın yüzde seksenini incir çekirdeğini doldurmaz meselelere ayırmak zorunda bırakıyor. Bir Ordudur ki, ihtilal normal bir demokratik rejime devredl'medlğl takdirde memleketin alacağı kapkaranlık manzaranın farknda. İsmet Paşanın samimi ve sağlam yardımcısıdır.

Yetecek mi? İnşallah!

Bu sârı "kolektif çılgınlık' karşısında söylenecek başka ne söz var ki?.

yazdırdılar. Böylece hem teşebbüs daha çok duyuldu, hem de zaman kazanıldı.

İkinci hafta, bilhassa iki adam büyük faaliyet gösterdiler. Bunların biri, D. P. Gençlik Kollarının unutulmaz siması, Ankara Hukuk Fakültesinin kıdemi meçhul öğrencisi Orhan Sakarya, öteki Ankara Polisinin o devirde -bilhassa Uşak hadiseleri sırasında- pek meşhur olan siması İsmail Küntayın oğlu Barlas Küntaydır. Bunlara, yardımcı olarak, Zafer gazetesinin yazarlarından Abdullah Uraz da katıldı.

Adam derleyiciler bir kaç kola ayrıldılar. Orhan Sakarya öğrenci çevrelerinde çalıştı. Ötekiler eski Demokrat çevrelerle temasa geçtiler. "Şöyle eli yüzü düzgün, talebe kılıklı" kimseler arıyorlardı. Bunlar bir çok yere sipariş edildi. Ancak hareket anı geldiğinde, bütün vaadlere ve Cooc acentasına taş çıkartacak ziyafeti!, yataklı, hattâ diş kiralıklı organizasyona rağmen heveslilerin sayısının ikiyüzün altında olduğu esefle görüldü. Üstelik, bu arada Orhan Sakarya da Hukuk Fakültesinin kantminde, kendisine "Aa! Ama bundan istiskal çıkar" dedirtecek bir muameleyle karşılandı, kolundan tutulduğu gibi dışarı atıldı.

Çıktık yola..

Seyahatin mali yönüyle A. P. ileri gelenleri bizzat ilgilendiler. MAS firmasından iki otobüsle bir minibüs sağlandı. Bir kaç şirket, böyle bir teşebbüse âlet olmanın endişesi içinde ve Emniyetin hâdiseyle yakından alâkadar olduğunu görünce A. P. lilere araba vermeyi reddettiler. Bunun ticarine Kayseri, Bursa ve Eskişehir plâkalı üç otobüs de kiralandı.

Hareket saati olarak tespit edilen 22'de MAS acentasının önü pek kalabalık değildi. Topu topu 150-160 kişi vardı. İlk olarak Ankara 27584 plâkalı ve MAS şirketine ait otobüs hareket etti. Onu sırayla Kayseri 80209, Bursa 26206, Eskişehir 26114 plâkalı otobüsler takip etti. Tertipçiler, müşteri bekler gibi yolcu bekliyorlardı. Saat 24.15'de ise gene MASa ait bir başka minibüs işin ele başlarını Kayseriye götürmek üz v re hareket ediyordu. Saat 1.30'da da son parti gene MAS şirketine ait 27603 plâkalı otobüs'e gitti.

Yolculuk, cümbüşlü geçti. Kafilede mevcut öğrenciler işin içyüzünü şöyle bir bildiklerinden, "avantadan çıkan seyahaf'in sonuna kadar iyi geçeceğini zannediyorlardı.

Otobüsler Kayseriye, pazar sabahı erken saatlerde vardı. Ziyaretçileri, A. P. nin orada hazırladığı kalabalık karşıladı. Tezahürat yaptılar. Gelenleri arabalarından indirdiler. Program, şehrin içinden geçilerek bir kaç kilometre ötedeki Cezaevine yürüyerek ve gösteriyle gitmekti. Bu arada ortaya bir de resim çıktı. Bu, Atatürkü Bayarla gösteren ve Bayara ithaf edilmiş bir '*kotra gezintisi resmi "nin kopyası idi. Bunu, Bayara vereceklerdi.

Gelenlerden bir kısmı, orada sırra kadem bastılar. "Bedava seyahat, bedava ziyafet" denmemiş miydi? Yemek saatine kadar şehri dolaşmayı, "Baba"yı görmeye tercih ettiler. Barlas Küntay kalanları topladı. Kayseri A. P. lilerinden takviye aldı. Kafile yola düzüldü.

. Misafir umduğunu değil...

Bir kaç yüz kişilik topluluk cakayla Cezaevinin nizamiye kapısı önüne geldiğinde, devletin nizamı korumakla görevli' kuvvetleri tarafından durduruldular, önde bulunanlar bir de dilekçe hazırlamışlardı. Bu dilekçede, toplu halde Bayara başsağlığı dilemek arzusu belirtiliyor ve müsaade isteniyordu.

Talep Kayseri savcılığınaydı. Savcı hazırlıklı olduğundan bir taraftan gençlere toplu halde ziyaretin imkânsızlığına dair cevap hazırlarken bir yandan da Ankarada Adalet Bakanlığı ile temasa geçti. Ankaradaki ilgililer bu defa da meseleyi geçiştirmek arzusundaydılar. Nitekim Savcıya, talepleri mümkün

Madalyonun iki yüzünü de görebilsek!

A damlar kalkacaklar, vatana hıyanetinin cezasını çekmekte olan birini âlâyı vâlâ ile ziyaret edecekler. Hem de hangi etiket altında? "Türk Gençliği" etiketi altında. "Üniversite Gençliği" etiketi altında. Ne zaman? Bu siyasetçinin ve onun ideal arkadaşlarının sebep oldukları ve altında kaldıkları bir ihtilâlin henüz dumanı tüterken.. Elbette ki devletin kuvvetleri bu kendini bilmezlerin haddini bildirecektir. Nitekim, gittikleri yerden tersyüzü g e r i döndürülmüşlerdir.

Şimdi, iki Basının ikisi birden Hükümete bağırıyor. Yeni İstanbul'lu Basın diyor ki: "Bu ne rezalet! Gençliğe Kasıl tabanca çekilir? Canı isteyen bir mahkûmu ziyaret edemez mi, ona baş sağlığı dileyemez mi? *Kim* ne karışıyor? İsmet Paşanın açık rejimi bu işte.." Cumhuriyet'li basın diyor ki: "Al işte, Demokrasiyi yürüteceğim diye taviz üstüne taviz verir misin? Mahvettin devrimleri, bütün gericiler baş kaldırdılar. Yarın baş isteyecekler. Devrimcilerin başını.. Buldukları cüret, on • lara senin verdiğin cürettir. Buyur, açık rejimini!"

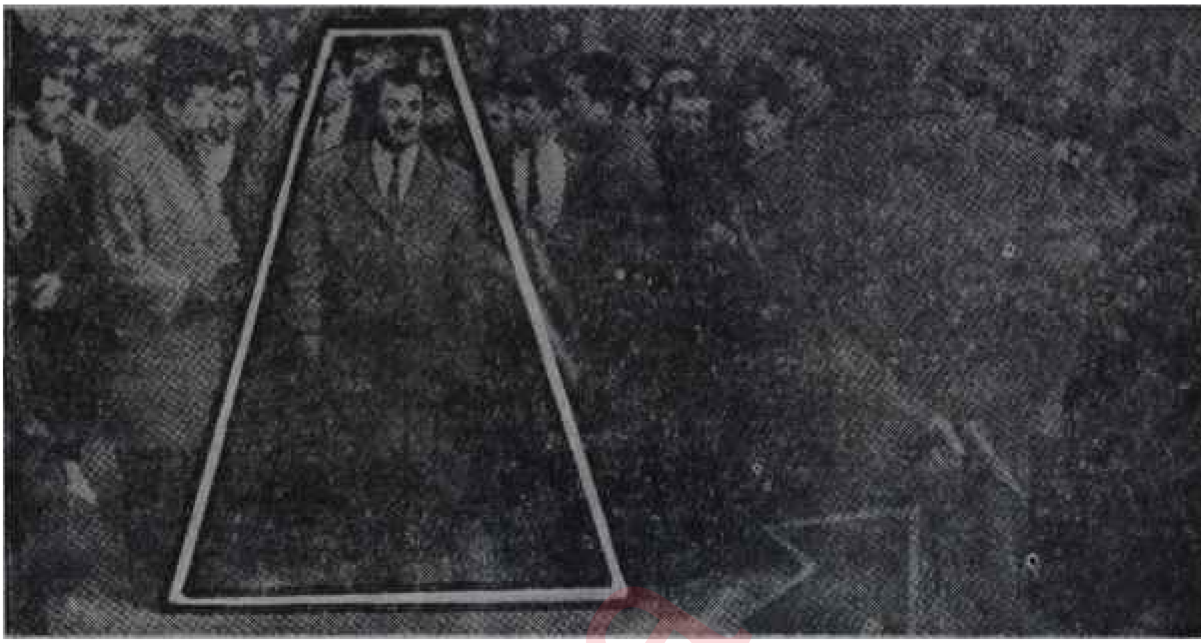
Adam kalkacak, açık açık komünizm propagandası yapacak. Türkiyeyi ancak komünist sistemin kalkındıracağını yazacak. Her şey devletin olmalıdır, mülkiyet kalkmalıdır, fakirler bu («istemi zor kullanarak gerçekleştirmelidir diye akıl verecek. Hem de bunu hangi etiket altında yapacak? "Fikir Hürriyeti" etiketi altında. "İlericilik" etiketi altında. Tabiî üstadı kulağından tutacaklar ve içeri atacaklar. Ama bu arada, kurunun yanında yaş da yanmış! Marifet sahibinin umurunda mı?

Gene iki Basının ikisi birden Hükümete bağırıyor. Bu sefer Cumhuriyet'li Basın diyor ki: "Bu ne rezalet? Fikre nasıl kelepçe vurulur? Bir insan bu memlekette fikrini, inancını söyleyemez mi? Kim ne karışıyor? Herkes her söylenene inanmak zorunda değil ya.. İsmet Paşanın açık rejimi bu işte!" Buna mukabil Yeni İstanbul'lu Basın şöyle diyor: "Al işte, devrimbazlara taviz üstüne taviz verir misin? Mahvettin toplumu, bütün kızlar baş kaldırdılar. Yarın baş isteyecekler. Milliyetc-i'erin. zenginlerin, varlıklıların başını.. Buldukları cüret. onlara senin verdiğin cürettir. Buyur, açık rejimini!"

Yani ne yapmak lâzım? Bayar tavaf edilsin mi ve komünizm propagandası serbest bırakılsın mı? Biri diyor ki: "Bayar tavaf edilsin ve komünizm propagandası yasak olsun!" öteki diyor ki: "Bayar tavaf edilmesin ve komünizm propagandası yasak olmasın!". Haydi, ikisi birlik olup, vur İsmet Paşaya...

Peki ama, bu memleketin aldı başında evlâtları nerede? Yoksa. "Yangın var!" diye mi bağırıyorlar?

"Yangın var!" dive bağırmakla yangın sönse..

Elebaşı Barlas Küntayın A. P. li gazetelerdeki fotoğrafı
Camekânda teşhir

mertebe islaf etmesi yolunda gene şifahî «mir verdiler. Savcı bunun imkânsızlığını belirtti ve eğer ısrar edilirse yazılı emir verilmesini istedi. Yazılı emir gelmedi. Bu sırada emniyet kuvvetleri Kayseri Cezaevinin etrafını kuşatmışlar ve gençler ile bina arasında sınır teşkil etmişlerdi. Kafilenin başında bulunan Sakarya ve Küntay, kendilerine yol verilmesi için ısrar ediyorlardı.

Bu sırada, Savcılığa yapılan talebe cevap geldi. Savcılık Ceza ve Tevkif Evleri Talimatnamesi gereğince bu ziyarete müsaade etmiyordu. Bu defa A. P. li gençler bir başka yol denediler, "Biz münferit olarak Bayan ziyaret edeceğiz" dediler. Savcı, muhtemel ihtilâtı hesaba katarak buna da cevaz vermedi. Talimatnameye göre, zaten mahkûmları ncak akrabaları ziyaret edebiliyorurdı.

Bunun üzerine Ankaradan getirilen fotoğraf ortaya çıktı. A. P. liler esme bir de kendiliklerinden ithaf azmışlardı. Savcıdan bu fotoğrafın Bayara gönderilmesini istediler. Savcı buna da razı olmadı. Zira ek ithaf Tedbirler Kanununa aykırı bir ibareydi. Nitekim bir kaç genç sorguya çekildi.,

Kayseriye getirilen ve öğrenci altında umumi efkara, takdim edilenlerin yaş vasatisinin 20 ile 40 arasında olması dikkati çekti.

Ziyaretçi isimlerinin tesbiti ve yapılan bazı sorgular sırasında bir takım komik durumlar hasıl oldu. Gelenler arasında talebe olmayanlar çoktu. Talebelerden bir kısmı kendilerine işin mealinin anlatılmadığını, "yemekli beleş Kayseri seyahati"nden bahsedildiğini, hele resimden hiç haberleri bulunmadığını söylediler.

Kulağa küpe

Görünen Köy

Adam, kendisine Başbakanlık görevi verildiğinde demiş ki:

"— Netice alabilmem, ancak, memleketin acil ihtiyaçlarını çok iyi takdir ettiklerine emin olduğum siyasi partilerin, siyaset ve fikir adamlarımızın kıymetli yardim ve işbirliğiyle mümkündür."

Şimdi, karşısına geçmiş soruyoruz:

"— Ne diye netice alamadım ?"

Hani adam, "Patla!" dese haklıdır ya

"Peki, siz Üniversite Gençliğini mi temsil ediyorsunuz?" şeklindekisuale ise "Ne münasebet, biz kendi adımıza geldik!" cevabını verdiler.

Nizamiye kapısındaki panik, kafilenin moralini altüst etti. Emniyet kuvvetleri ve başındaki subaylar işin şaka kaldırır tarafı bulunmadığını gösterir tarzda teçhiz edilmişlerdi. A. P. gazetelerinin fotoğrafçıları, tabancası elinde subay resimleri alıp yayınladılar ama bu, kendilerine, faydadan çok zarar verdi. Zira bu, her hangi bir sorumsuz kafilenin vatana hiyanet suçundan hüküm giymiş kimselerin yattığı Kayseri Cezaevinin kapısına dokunmak için nelerle karşılaşmayı göze alması gerektiğinin delilini teşkil etti.

A. P. liler şehirde, ikiyüz kişilik bir ziyafet hazırlamışlardı. Fakat âsaplar o kadar bozulmuş ve perişan hava o derece tesir etmişti ki yemeğe kimse iltifat etmedi. Hazırlıklar boşa çıktı. Çok kimse derhal Ankaraya dönmeyi tercih etti. Otobüsler, geldikleri gibi, dolmuş usulü kalkıp Başkentin yolunu tutarken organizatörler A. P. İl Merkezinde kara kara düşünüyorlardı.

Peki neden?

Macera bittiğinde, haftanın ortasında çok kimse A. P. nin böyle hareketlerden ne umduğumu kendi kendine düşündü. Bunun cevabı, bir ta-

kim A. P. gazetelerinde yayınlanmakta olan ve İhtilâle tekaddüm edilen günlerde Namık Gedik tarafından dinletilen C. H. P. Genel Merkezi telefonlarıyla yapılmış muthavefilerin bantlarında mevcuttur. A. P.. ihtilâle tekaddüm eden günlerdeki C. H. P. metodlarıyla çalışma hevesindedir! A. P. nin kılavuzu olan kargalar bir takım gösterilerin, ters taraftan 28 - 29 Nisan olaylarını, 5 Mayıs macerasını doğuracağı inancındadırlar. Topladıkları adamlar. polislerle, askerlerle çatışacaklar, umumi efkar tahrik edilecek, memlekette hadiseler çıkacak, Hükümet istifa zorunda kalacak.. Sonra da, A. P. nin idaresinde bir iktidar kurulup memleket, gene 27 Mayıs öncesi siyasî kuvvetin eline geçecek!

Aklın bu olduğunu, hâdiseden iki gün sonra yapılan A. P. Meclis Grupu toplantısı ispat etti.

Af

Med ve cezir

Haftanın başlarında Salı günü iki A. P. milletvekili Parlamento binasının geniş koridorlarını süratle geçerek, Basın Bürosuna daldılar. Milletvekillerinden uzun boylu ve zayıf, esmer, koyu renk elbiseli olanı etrafını alan bir kaç gazeteciye -zira saat 19'a yaklaşmaktaydı ve ekseri Parlâmento muhabirleri gazetelerinin birinci baskılarına haber yetiştirmek üzere bürolarına dönmüşlerdi- gülümseyerek:

"— A. P. Grubu olarak Genel Affa kararlıyız" dedi.

Bu sırada gazetecilerden biri dayanamıyarak arkadaşına:

"— Galiba A. P. gene cezir *halinde*" diye mırıldandı.

Uzun boylu, koyu renk elbiseli adam Turhan Bilgindi. Bilgin ve arkadaşı o gün toplanan A. P. Meclis Grubu kararını basına açıklamakla görevlendirilmişlerdi. Olay Başkentte hiç de büyük bir sürpriz olarak telâkki edilmedi. A. P. den böyle bir karar zaten beklenmekteydi. Ama asıl merak edilen husus bu mesele de halledilirse A. P. nin nası, bir slogana yapışacağı oldu.

O gün A. P. Meclis Grubu toplantısı sabah saat 10 da başladı. Gümüşpala toplantıya hayli heyecanlı gelmişti. Tam Genel Af meselesinin konuşulacağı sırada partiden ihraçlar yapılacağı yolunda bir takım haberler çıkarılmıştı. Halbuki böylesine kritik bir anda Grubun her zamankinden daha mütecanis olması gerekiyordu. Nitekim Pala Paşanın gündeme geçilmeden yaptığı konuşma tamamen bu konuyla ilgili oldu.

Gümüşpala hayli plâtonik konuşmasında daha çok arkadaşlarının hislerine ve gözyaşı guddelerine hitap etti. Nitekim konuşması alkışlar arasında sona ererken A. P, nin Pala Paşası Grubu istediği atmosfere sokabildiği için memnun, gülümsüyordu. Şimdi, kendisini ve partisini idare eden takımın istediği kararı Gruptan çıkarabilirdi. Böylece gündeme geçildi.. Gündemdeki ilk üç madde öğlene kadar tamamlandı. Anayasaya aykırı kanunlarla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi nezdinde iptal dâvaları açılmasına, Siyasi Partiler Kanunu hakkında incelemelerde bulunmak üzere bir komisyon teşkiline karar verildi. Sonra Grup İç Yönetmeliği kısaca müzakere edilerek çabucak geçiştirildi.

Dananın kuyruğu

Bundan sonra Çanakkale Milletvekili Rafet Sezgin tarafından yerilen bir önerge üzerine af konusunun müzakeresine geçildi. Kürsüye gelen milletvekilleri siyasi Genel Affın mutlaka çıkarılmasının zaruri olduğunu ileri sürerek huzurun ancak A. P. nin geçen seçimlerde millete vaadi ettiği afla gelebileceğini belirttiler. Konuşmalar daha çok hissi oluyor ve mutlaka huzur, vaad ve seçim lâfları geçiyordu. Bu arada sinirlerin epey gergin olduğu bir anda Necmettin Akkan "Kaatiller affedilirken siyasi mahkûmlar neden toptan affedilmiyor?" diye bağırdı.

Nihayet önerge oya kondu ve ittifakla kabul edildi. Ancak, sadece karar vermek kâfi değildi. Af tekli-

Meşum Yarış

P ek sevinmeliyiz ki bu haftanın ortasında Ekrem Alicandan "Bayır, hayır» Bütün siyasî mahkûmları dışarı çıkarmak yetmez! Onların her türlü haklarını da iade etmek ve bu mübarek zevatı başımıza taç yapmak lâzımdır" diye bir ses yükselmedi de T. T. P. Genel Başkanı -her halde şimdilik- sadece Kayserinin kapılarını açmakla yetindi! Zira A. P. ile Y. T. P. arasında D. P. oylarının peşinde öyle bir yarış başlamıştır ki her ölçü unutulmuş, yarış sahasının sonunda yarışçıları bir uçurumun beklediği gözden kaçırılmış ve daha "bugün" tam güven altında değilken "yarın"a ait yatırımlar birinci plâna alınmıştır.

Allah encamlarını hayra tebdil eylesin S

Ama, herkesin bilmesi gereken bir husus vardır. Bu memlekette bir ihtilâl yapılmıştır. Bu ihtilâl, devirdiği idarenin sorumlularını herkesin gözü önünde ve âdil oldukları bizzat sanıklar tarafından kabul edilen yüce hâkimlere muhakeme ettirmiştir. Beraat edenler olmuştur, hüküm giyenler olmuştur. Hikâye orada bitmiştir. Millet, tarihinden bir sayfayı çevirmiş, yeni anayasasıyla yeni bir devir açmıştır. Şimdi, bu yeni devri bir mesut devir yapmanın çabası içinde bulunmamız gerekir.

Halbuki o ne? Bir takım politika zanaatkarı bambaşka sevdanın peşinde.. Sanki o ihtilâl hiç olmamış, onun bütün kararları hiç verilmemiş, onun bir tasarrufu bulunmamış! Sayfa tekrar geri çevrilecek, yeni devir bırakılacak «skiye dönülecek, eski bir ucundan ihya edilecek.. Cezalandırılanların cezaları kaldırılacak. Kimlerin? "Parmak kaldırma" suçunu işleyenlerin değil! Vatana hiyaneti düpedüz sabit olanların.

Bu, "parmak kaldıranlar"a karşı gösterilen atıfeti hiç anlamamış bulunmak demektir. Bu, memleketin şartlarım ve gerçeklerini hiç görmemek demektir. Bu, Türkiyedeki kuvvetler dengesi hakkında hiç bir şey bilmemek demektir.

Kendilerinden evvelkiler aynı hatayı yaptılar. Akıbetleri ortada. Üçbuçuk militanla kütleleri sokağa dökeriz, 31 Martlar yaratırız, dünyayı yerinden oynatırız sandılar. Dünya başlarına yıkıldı. Bugün ırkçılıktan gelmiş üçbuçuk politika heveslisi aynı yolu deneme sevdasında. Daha feci akıbetle karşılaşacaklar, evvelkilerin akıbetini mumla arayacaklardır. Bunlar 27 Mayıstan önce ötekilere söylendi. Çok söylendi. Anlamadılar. Şimdi, bunlara değil, memlekete yazık olacak, yaraları sarmak daha da güçleşecek diye ikaz tekrarlanıyor.

Ama, kendi düşen ağlamak hakkını kaybedecektir!

fini hazırlamak üzere bir komisyon kurulmasına da karar verilerek bu komisyona Rafet Sezgin, Kemal Bağcıoğlu, Necmettin Akkan, Bahri Cö" mert, Erol Akçal ve Reşat Öğarda seçildiler. Af işi kulise geldiğinde, A. P. o komisyonun teklifini kendi görüşü olarak açık oya sunduracak, böylece aklarla karalar belli olacaktır. Bu arada Gümüşpalaya af konusunda tam yetki verilmesi ve Genel Başkanın bir muhtıra hazırlayarak Hükümete tevdii istendi. Ancak bu muhtıranın verilebilmesi için Parti Genel İdare Kurulunun da karar alması gerekiyordu. Bu konuda pek güçlük çekilmedi. Ertesi günü sabah 10'da toplanan Genel Kurul hiç münakaşasız Grupun kararına katıldı ve öğleden sonra yayınladığı bir tebliğle bu kararını açıkladı.

Toplantının en enteresan olayı bütün kararlar verildikten sonra kürsüye gelen Şükrü Akkanın "Bu kararımız gayri kabili rücudur. Değil mi arkadaşlar?" diye bağırması oldu. Heyecanlı milletvekilinin bu sözleri uzun gülüşmelere sebep oldu.

Otobüse yetişeyim derken..

Aslında, pek çok çevre için, A. P. nin tebliği de hamamda şarkı söylemenin ilerisinde bir ciddiyet taşımadı. Ama tebliğ, bir tek kimsenin sinirleri ve mantığı üzerinde tahripkâr tesir yaptı: Ekrem Alican.

Çarşamba günü Başkentin basın âlemi, Alicanın yazılı olarak dağıttığı bir demeçle çalkandı. Y. T. P. Genel Başkanı, kendisine "Gel aslanım, mademki bu kadar heveslisisin, sen çıkar!" denilmezi ihtimalini dahi düşünemeyecek bir halde memleketin bütün kaderini, çıkmasına imkân dahi bulunmayan Siyasi Affa bağladı. Gerçi Başbakan Yardımcısı demecinde bâr acık kapı bırakmıyor değildi. Bu acık kapıdan başını uzatarak A. P. yi de tenkidi unutmuyordu. Efendim, Siyasi Af memleketin en önemli konusuydu. Tamam. Bu saçmada, Alican ötekilerle beraberdi. Ama, Alican bunu şiddetle ve buhranlara yol açarak değil, anlaşma ve müzakere yoluyla halledecekti. Üstelik Alican bir müddet de koymuyordu. Nasıl halledecekti? Her halde, Koalisyonun devamı için yani şartlar koşup Siyasi Affın tamamı konusunda Koalisyon ortaklarını yemin etmeye zorlayacaktı! Ama daha işin başında bırakınız Koalisyon ortaklarını, kendi partisinin aklı başında mensuplarını iknaa imkân bulamadı. Ayda yaşamayan *Y. T. P. liler talihsiz Alicana karsı şiddetle cephe aldılar. Bir tanesi "Eğer Alican memleketi af yüzünden karışıklığa atmaya kalkarsa, Y. T. P. onu bertaraf edip yoluna devam edecektir" dedi.

Perşembe sabahı toplanan C. H. P. Grupu ise Alicanın davranışının hayal olduğunu kolaylıkla ortaya çıkardı. Ekimden Ocağa Uç ay geçmişti. Her üç ayda bir af! C. H. P. bunu memlekete kabul ettirmek kudretini kendisinde göremediğini bildirdi. Kim bu kudreti kendinde görüyorsa sorumluluk mevkii açıktı. Sevinerek "Buyrun!" diyecekti.

Ciddi kriz, haftanın ortasında böyle zirvesine erişti.

Hükümet

Çatır, çutur..

Bu haftanın başında bir haber, "inanılmaz bir haber" olarak başkente geldi. Bugünkü Hükümetin bir Bakanı, Ulaştırma Bakanı Rifat öçten Eskişehirde, Y. T. P. nin kongresinde, partisinin Genel Başkanı ve hükümetinin Başbakan Yardımcısı Ekrem Alicanın önünde demişti ki. "Parlâmentoda, milletin yüzde 32 sini temsil eden C. H. P. nin karşısında milletin yüzde 68 ini temsil eden bir ekseriyet var. Hükümeti o koalisyon kurmalıdır. O koalisyon ancak, milleti temsil eder!"

Haftanın ortasında Rifat öçten, bu mecmuanın kendisini gören bir temsilcisine "inanılmaz haber"in gayet doğru olduğunu bildirdi ve fikrini şöyle tekrarladı:

"— Koalisyon, çeşitli partilerin birleşmesinden doğar. Şimdiye kadar iki çeşidini denedik. Bir de, C. H. P. nin dışında yeni bir koalisyon kurul**malıdır."**

Rıfat Öçten
"İstiskal çıkacak!"

Eskişehirde Rifat Öçten, taraftarı olduğu bu koalisyonun başına getirilecek zatı da buldu ve söyledi: Ekrem Alican! Ama Ekrem Alican, Ulaştırma Bakanının bu mecmuanın temsilcisine verdiği demeç kendisine nakledilip de fikri sorulduğunda şu mukabelede bulundu; . '<

"— Bu, Rifat beyin şahsi temennisi olabilir. Ancak Y. T. P. olarak şimdilik Koalisyondan ve üstünlük iddiası olmadığı müddetçe C. H. P.den den memnunuz. Ayrılmamız için hiç bir ciddi sebep yoktur."

Nitekim bu hafta Meclise, mahalli seçimlerle ilgili A. P. takrirleri geldiğinde Y. T. P. liler oylarını ikiortaklarının, C. H. P. ve C. K. M. P. lilerin oylarına kattılar, bu suretle A. P nin tekliflerinin reddini **Sağla**dılar.

Ama bu, Koalisyondan gelen çatırdının bir "Rifat Öçten Meselesi"nden doğduğunun delili değildir ve temelde çok daha vahim çatlaklar vardır.

Öçtenin derdi

Rifat öçtene, asıl koalisyonun C. H. P. dışındaki partilerin koalisyonu olduğunu söylediğinde hu mecmuanın temsilcisi tarafından şu sual soruldu:

"— Peki ama, o takdirde sizin bu Hükümette ne işiniz var?"

Ulaştırma Bakanının cevabı şöy-*İ* oldu:

"— Şahsi kararlarımla hareket etmem doğru olmaz. Zira aynı zamanda Grupuma ve Genel Başkanıma karşı da sorumluyum."

Tabii bu cevabın, en basit kimseyi dahi tatmin etmesi imkânı yoktur, Çünkü temayülü bu olan bir kimseye bir iş nasıl yaptırılabilir, ondan ne fayda umulur, inanmadığı dâvayı bu kimse hangi gönülle yapar? Bundan dolayıdır ki her yerde böyle kimseler istifa ederler ve mensup oldukları siyasi teşekkülleri doğru bildikleri istikamete götürmek için eli kolu serbest çalışırlar.

Ama Rifat Öçtenin durumundaki anormallik bundan da ibaret değildir. Başbakan, Ulaştırma Bakanı diye bir kimseyi tanımamaktadır! Ona söz söylememektedir, onunla görüşmemektedir, onunla bir münasebeti yoktur. Bu, Ekrem Alicanın "koalisyon anlayışı"nın bir neticesidir. Hüküme-

tin Başkanı, hükümetinde yer almış bulunan bu Bakana güvenini kaybettigini bildirmiş, Y. T. P. den onu değiştirmesini istemiştir. Alican, bir Hükümet Başkanının nihayet en tabiî hakkı sayılmak gereken "mesai arkadaşlarıyla anlaşmak" hakkını tanımamış, isi prestij isi gibi görmüştür. Tabiî bu, Alicanın kendisinin pek dar bir zihniyete sahip bulunduğunun delilini teşkil etmiştir ama İnönü ses çıkarmamış, prestij konusunu o bu ölçülerle almadığından "o çekilmezse ben çekilirim" diye basitliklere girişmemiştir. Sadece, bir Ulaştırma Bakanına malik olmadığını düşünüp tutumunu ona göre âyârlatırma Bakanını pek hiddetlendirmektedir. Öçtene göre kendi personelinden ancak kendisi sorumludur ve imza edilmeyen kararnameler hem kendisinin, hem partisinin prestijini zedelemektedir.

Öçtenin unuttuğu, Başbakanın da kendi personelinden sorumlu olduğudur!

Alicanın endişesi

A slında, Alican da Rifat Öçtenin bir hayranı değildir. Ama Alicanın, öçten karşısında boynu büküktür. Öçten, Y. T. P. içinde "eski D. P. nin havası"dır. Kendisine taraftar, on kadar da milletvekili vardır. Y. T. P içinde Bakanlıklar dağıtılırken Öçten ve Grupu Genel Başkan üzerinde tazyik yaparak bir mevki almışlardır.

Kısır görüşlüleri tazyik

V. T. P. nin güçlüğü, doğuş sebebiyle bugünkü durumunun birer uç teşkil etmesinden ileri gelmektedir. Y. T. P. açıkta kalan D. P. oyları üzerine kurulduğundan bir türlü taviz vermekten vazgeçememekte, ama Koalisyonun da bir kanadım teşkil ettiği müddetçe bunu açıktan açığa yapamamaktadır. Buna, eşyanın tabiatı demek daha doğru olur.

Y.T.P. yaşamak için eski D.P. lilere şirin gözükmek zorunda olduğuna inanmaktadır. Ancak aynı oylar üzerine kurulmuş bir diğer partinin, A. P. nin, bu işi fazlasıyla yapmakta olusu Y. T. P. nin işini zorlaştırmaktadır. Bu durum karşısında akla iki ihtimal gelmektedir. Y. T. P. ya sağduyuyu seçecek -ki İkinci Koalisyon Hükümeti ancak böylece ayakta kalabilir-, ya da vermekte olduğu tâvizlere devam edecektir. Y T. P. bu yarışta A. P. yi geride bırakamıyacağına göre daha ne kadar taviz verebilir ve ne kazanır? İşte

Alican yazıyor, düşünüyor, konuşuyor
Bir *de görebilse!*

mıştır. Mamafih bu da, D. P. nin es-- Sivas il başkanının alınganlık tellerini harekete getirmeye muvaffak olamamıştır.

Şimdi Ulaştırma Bakanının derdi, hazırladığı tayin kararnamelerinin Başbakan tarafından imzalanmamasıdır. Öçten, haftanın ortasında şöyle dedi:

"— İstediğim tayinlerle ilgili kararnameleri bir türlü Başbakandan çıkaramıyorum. Ancak bu işin d? i bir kolayım buldum. İstediğim kimseleri istediğim görevlere vekaleten getiriyorum."

Gerçekten de Başbakan, öçtenin partizan gayretlerin eseri saydığı kararnamelerini imzalamamaktadır. Bu, kusuru alınganlık olmayan Ulaş*

Şimdi de Öçtenin, aynı grupla birlikte, partiden ayrılacağım belirtmekle Alicana gözdağı verdiği söylentiler arasındadır. Gerçi on milletvekili Y. T. P. için çok önemli bir kayıp değildir. Bu, Koalisyonun kuvvetini de şüphesiz sarsmayacak, oy eksikliği doğurmayacaktır. Ama Y. T. P. nin D. P. oyu peşinde kampanyaya giriştiği şu sırada öçten gibi İnönüye, C. H. P. ne ve İhtilâli yapan zümreye karsı allerji besleyen bir kimsenin Y. T. P. den kopması bu kampanyayı zedeleyecek mahiyette sayılmaktadır.

Zaten Koalisyonu ciddi olarak tehdit eden de, bütün bu satıhtaki önemsiz hâdiselerin temelinde yatan ana meseledir.

Alicanın partisi böyle bir çıkmazın dönemecindedir. Henüz kesin bir istikamet çizilemediğinden Y. T. P. rüzgâra göre rota değiştirmekte ve sık sık pusulayı şaşırmakta ama hemen, rejimin teminatı olarak gördüğü koalisyona dönmektedir.

Hükümet içindeki huzursuzluklar A. P. nin kısır muhayyilen politikacılar üzerindeki tazyikinden değmaktadır. Halen gerek C. K. M. P. ve gerek Y. T. P. de D. P. sempatizanı olarak tanınan bazı milletvekilleri Grup toplantılarında Koalisyonla ilgili en önemsiz konuları büyütmeğe ve birer mesele haline getirmeğe çalışmaktadırlar. Gayeleri böylece Hükümeti yıpratmak olan bu şahıslar, A. P. nin de iştirakiyle C.

. H. P. nin dışında yeni bir koalisyonun hayali içindedirler. T. T. P. den Nihat Diler, Necmettin Küçüker, Hüsamettin Alabeyli, Nurettin Aynuska, C. K. M. P. den ise Şevki Güler, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, İrfan Baran, Zühtü Pehlivanlı A. P. ye olan yakınlıkları ötedenberi bilinen şahıslardır. Her iki grubun da hedefleri birdir: Koalisyonu yıpratmak ve C.H. P. yi saf dışı etmek! Bu arada bazı çevrelerin "Çekinmeyin, Ordu sizinle beraber!" mealindeki tatlı sözleri, bu yeni koalisyon fikrini körüklemektedir, Öte yandan, hemen her Y. T. P. kongresinde partililer A. P ye şiddetle" hücum etmekteyseler de bu, daha ziyade, aynı mahalledeki İki bakkalın birbirine düşmanlığını hatırlatmaktadır.

Derviş ve sabrı

Başbakan ve C. H. P. Genel Başka

m İsmet İnönü ise olayları şimdilik sabırla, soğukkanlılıkla izlemektedir ve doğrusu aranırsa pek önem de vermemektedir. C. H. P. üst kademelerinde hâkim olan fikir "Ciddi bir ihtilâf olmadığı ve Koalisyonun tabiatında ileri gelen ufak tefek aksamaların müşterek anlayışla kolayca halledilebileceğidir". Ancak gençlerin ve bilhassa genç milletvekillerinin sabrı taşmak üzeredir. Nitekim haftanın başında toplanan C. H. P. Grubunda Başkanlığa yirmi imzan bir önerge verilerek Ulaştırma Bakanı Rıfat Öçtenin Eskişehir Kongresinde yaptığı konuşma hakkında bir açıklama istendi. Grup, Koalisyona dahil bir Bakanın Hükümet ve Koalisyon aleyhinde konuşmasının nedenlerini öğrenmek istiyordu. Ayrıca Alicanm konuşmalarının birdenbire sertleşmiş olması da haklı olarak bir huzursuzluk yaratmıştı. Hükûme içinde ciddi bir ihtilâf olup olmadığ öğrenilmek isteniyordu. İnönü soğukkanlılığın elden bırakılmaması gerektiğini belirterek Alicanla bu konuyu görüşeceğini bildirdi. Ama Ali* can, o arada bir adım daha attı: Umumî siyasî af konusunda A. P. nin eski Demokratların gözüne Y. T. P den daha fazla girdiği endişesiyle < da kervana katıldı!

Durum ancak Başbakanın Koalisyon ortağının başıyla görüşmesinden sonra tam olarak aydınlanabilecektir. Fakat Alicanın bu konuda söyliyeceği pek fazla sözü yoktur. Gerek Y. T. P. Başkanının, gerek Rıfat öçtenin konuşmaları tamamen. A. P. ile olan siyasi rekabetten doğmaktadır. Altona göre "Siyasî hayatı çığrından çıkaracak mahiyette olmamak ve Koalisyonu zedelememek şartıyla Koalisyona dahil her parti diğer partilerle rekabete devam edebilir". Ancak Y. T. P. nin farketmediği, son haftalarda bu rekabetin "siyasî hayatı çığrından çıkaracak" ve "Koalisyonu zedeleyecek" mahiyet dığıdır.

İsmet İnönü
Sabır taşı

Petrol

Vurdum duymazlık rekora

Geçen hafta içinde, Türkiyemizin petrol kaynaklarının ciddi bir tehlike karşısında bulunduğu gerçeği umumi efkârın ve bilhassa aydın çevrelerin alâkadar oldukları meseleler 'en birini teşkil etti. Bu arada beli en bir yeni nokta, durumun vehamesi konusunda aklı başında ve yüreği memleketsever duygularla dolu olanların gözünü biraz daha açtı. Türkiye Petrolleri, ilk defa olarak, 1933 senesine elinde stokla girmiştir! Gerçi satılamamış bu stok, miktar itibariyle öyle büyük endişe verecek gibi değildir. Ama, anlaşılmaz b:v cömert liberalizm"le yabancı ham petrole kapılarımız açık tutulduğu ve biz de kendi satış teşkilatımızı bir düzene sokmadığımız takdirde petrol kaynaklarımızı ilerde nenin beklemekte olduğunu bu stok gösterdi.

Bütün Türkiyede, vahim tehlike karşısında kayıtsız kalan tek adam bu kaynakları korumakla görevli ve bundan sorumlu adam oldu. Fethi Çelikbaş kendi tâyin ettiği hakemin -Petrol Komiseri- Eylül ayında verdiği karar hakkında hangi muameleyi yapacağım, Ocak ayının dördüncü haftasında da bildirmedi. Bilindiği gibi Petrol Komiseri, bakanlıklararası komitenin "1962 nin sonundan evvel" toplanmasında zaruret görmüştür. Çelikbaş, ne zaman sorumluluğunun gerektirdiği işi yapacağı bu hafta içinde, kendisine sorulduğunda "Gelecek hafta haber alacaksınız" dedi. Bu haberin, kendisi' meşgul olduğu takdirde müsteşarından öğrenilip öğrenilemeyeceği sualini ise, küçük dağların kendisi ta' rafından yaratıldığından katiyetle emin bir tarzda ve Napolyonu hatırlatan bir tavırla:

"— Yoo! Fetva benden çıkacak.." diye cevaplandırdı.

Fakat hadisenin Mecliste ve bilhassa C. H. P. Grubunun gençlik kanadında sebep olduğu tepkiler Sanayi Bakanını, görünmek istediğinden çok daha fazla huzursuz bıraktı. Çelikbaş bu hususta çok kimseye "Yoo, beyler! Bu iş o kadar basit değil.." diye başlayan ve içinde çok "Amerika" lâfı geçen suni izahlarda bulunmak zorunluğunu duydu.

Gerçek şudur ki, Amerika amerikan şirketleri olmadığı gibi Türkiyenin petrol kaynakları konusununda bu şirketlerin gayretleri de göz kamaştırıcı olmaktan ziyade şaşırtıcıdır. Türkiye kendi imkânlarıyla ve kendi mühendisleri, teknisyenleriyle şimdiye kadar yedi petrol bölgesi bulmuştur. Bunlardan Raman ve Garzan M. T. A. tarafından, Germik, Mağrip, Batı Raman, Kurtalan ve Bada Türkiye Petrolleri T. A. Ş. tarafından bulunmuştur. Bunlardan senede 3,5 milyon varil ham petrol istihsal olunmaktadır. Şirketin yaptığı sondaj 204 bin metredir.

Buna mukabil, petrol sondajı için müsaade alan devasa şirketlerin topu 200 bin metrenin altında sondaj yapmışlardır. Bunlar sadece dört yerde petrol bulmuşlardır. Overseas Kâhtada, Mobil Bulgurdağda, Shell Kayaköyde, gene Mobil bizim kendi bulduğumuz sahanın kuş uçuşu 15 kilometre uzağında kendisine inanılmaz hafiflikle verilmiş. Silvanka sahasında petrol çıkarmışlardır., Yabancıların çıkardıkları türk ham petrolü senede 700 bin varilden ibarettir!

Bu, bir memlekette petrolü o memleketin çocuklarının başkasının pek, ama pek güç bulduğu yolundaki yaygın inancın yeni bir örneğidir.

Borçlar

Kararnamelerin ışığında-

Kalkınma Plânının iç finansmanını sağlamak maksadıyla çeşitli kaynakların araştırılması sırasında "ariere" anlaşmalarıyla konsolidasyona tabi tutulan paraların Türk lirası olarak kullanılması da akla gelmektedir. Gerçekten de, sırası geldiği zaman transfer edilmek üzere milyonlarca liralık döviz bankalarda yatmaktadır: Alacaklı ile memleketlerin mutabakatı da alındığı takdirî?, bu paraların Türk lirası olarak yatırımlarda kullanılması kabil olabilecektir.

Bu konuda, MaliyeBakanlığının, *2* Nisan 1962de çıkardığı, 1 Eylül 1962'de de değiştirdiği Türk parasının kıymetini koruma hakkında 14 sayılı karara ek bir karar mevcuttur. Türkiyede oturan şahısların ticari borçlarının Türkiyede yapılacak yatırımlarda kullanılmasını sağlamak maksadıyla çıkarılmış olan bu karar, haddizatında bir "iyi niyet" ifadesi olmakla beraber, biraz kanunun, biraz da kararnamenin çetrefilliği dolayısıyla, aradan geçen 7 - 8 aydan bu yana hemen de işlememişti:.

14 sayılı karara ek karar, başlıca dört bölümden ibarettir;

1 — Konu ve tarif lor,

2 — Borçların, Türkiyede yapılacak yatırımlarda kullanılması,

3 — Borçların, Türkiyede yapılacak masraflar için kullanılması,

4 — Müşterek hükümler.

Birinci bölüm, daha ziyade tarifleri ihtiva ettiği için üzerinde durulmasına lüzum yoktur. Dördüncü bölümde belirtilen müşterek hükümlere gelince, bunların içinde en enteresanı, 9. maddede belirtilen tahdidi hükümdür. Bu hükme göre, yatırımlar ver ya masraflariçin kullanılmasına isin verilerek Türk lirasına tahvil edilen borçlar, bilâhare tekrar Türkiyede oturan şahısların ticari borçlarına müteallik anlaşma şümulüne sokulmak suretiyle transfer edilmiyecektir. Bu hükmün de gayet tabii olduğu meydandadır.

Maliye Bakanlığı binası
Can damarı

Bu suretle üzerinde durulması gereken hükümlerin üç ve dördüncü paragraflar olduğu anlaşılmaktadır. Kararnamenin üçüncü bölümündeki en enteresan hüküm, 5. maddenin "e" fıkrasının birinci ve ikinci bendidir. Bu bend de, borçların yatırımda kullanılmasın n, anlaşmana bu borçlar için tevlit ettiği transfer mükellefiyetini ağırlaştırmaması için, yatırımda kullanılan borçlardan anlaşmaya göre tediye vadesi gelmemiş olan kısmın ve bu sermayeye isabet eden kâr miktarının transfer edilmiyeceği hükmü bulunmaktadır.

İfadesi açık olmakla beraber, piyasada başka şekilde tefsir edilen bu madde üzerinde durulması yerinde olacaktır Bir misal vermek gerekirse, on yıl vade ile transfer edilmek üzere memleketimize ithal edilen bir malın vadelerinin 59 dan 69 yılına kadar devam ettiği farzedilsin. Yukarıdaki maddeye göre, piyasada yapılan tefsir, 59 - 62 yıllarının vadesi geldiği için, bunların sermaye ve kârlarının transfer edileceği; 63 - 69 yıllarının vadesi gelmediği için, bu iki yılın transfer imkânlarından fay* dalanmıyacağı şeklindedir.

Transfer meseleni

Kararnamenin 5. maddesinin bir enteresan hükmü ise, "b" fıkrasında belirtilen ve gayet ağır olan şu hükümdür: -Bu hüküm sonradan değiştirilmiştir.- "Yatırım dolayısıyla bizzat alacaklı veya diğer yabancı iştirakçiler tarafından hariçten getirilecek ayni ve nakdi sermayenin yatırımda kullanılacak borç miktarından az olmaması lâzımdır."

Şimdi düşünülsün, Türkiyede alacağı olan bir müessese bu parasını işletebilmek için bir o kadar sermayeyi daha Türkiyeye getirir mi ? "Getirmez, tabii" denilecektir. Aksi de düşünülebilir: Belki de getirecektir. Fakat bu sermaye naklinden öyle muazzam bir kar sağlamayı düşünmektedir ki, bu kâr, Türkiyede altın çıkarmak bile olsa, memleket ekonomisine zararlı olacağı için, buna izin vermemek şarttır. •

Görülüyor ki ister bu şartlarla sermaye gelsin, isterse gelmesin, kararnamenin üçüncü bölümü sadece bu fıkrasıyla bile istememeye mahkûm 'bir hale getirilmiş olmaktaydı. Sonradan bu madde, 1 Eylül tarihinde çıkartılan ek kararla bir hayli yumuşatıldı ve "yatırım mevzuu için aynı sermaye gerekiyorsa, bunun alacaklı veya diğer yabancı iştirakçiler tarafından getirilmesi lâzımdır" şekline sokuldu. Eskisine nispetle muazzam bir kolaylık olmasına rağmen, kararnamenin bu şekliyle de işleyeceğini zannetmenin İspanyada şatolar kurmaktan farksız olacağını belirtmek lâzımdır.

Biz transfer borçlarını azaltmak ve tekevvün etmiş bu paraları Türkiyede yatırımlarda kullanmak istiyor muyuz, istemiyor muyuz ? Evvelâ bunu hem kendi kendimize, hem de efkârı umumiyeye açıklamamız lâzımdır. Eğer istiyorsak, o zaman,

"bir o kadar" veya "lüzumu kadar" gibi ayni veya nakdi sermaye taleplerinden vazgeçmemiz lazımdır. Çünkü, parasını transfer ettiremiyen bir alacaklının yeniden sermaye getirmek gibi çok kârlı bir ise normal şartlarda girmesini beklemenin mânası yoktur!..

Gelelim üçüncü bölüme... Bu bölüm, ikinci bölümden de enteresan hükümleri ihtiva etmektedir. Üçüncü bölümde alacaklıların kendilerine ait ve transfer bekleyen borçlarını Üç şekilde kullanabilecekleri belirtilmektedir:

a) Türkiyedeki komisyonların tediyesi,

b) Bloke paralar n kullanılmasına izin verilen hal ve şartlar,

c) Döviz transferi olmamak ve ithalât ile ihracat muameleleriyle ilgül bulunmamak şartıyla Maliye bakanlığınca uygun görülecek masraf ve mübayaalar...

Bu bölümde en enteresan kısım "c" gıktadır. Evvelâ masraf ve mübayaalardan neyin kastedildiği anlaşılamamaktadır. Meselâ, alacaklı müessese bir fabrika veya gemi mübayaa edebilecek midir?

İhracat veya ithalâtla ilgili bulunmamak ve döviz transferinden âzâde bulunmak kaydı olduğuna göre, bu fabrikanın tamamen yerli mal. zeme ve makinelerle kurulması, ham madde ve isletme malzemesinin de yerli olması gerekmektedir.

Önemli bir husus

A ncak, alacaklı müessese paravan bir firmayla fabrikayı ithal ettirip kurdursa da ondan satın alsa, «artlar yetine getirilmiş addedilecek midir?

Sonra, alacaklı firma meselâ bir gemi mübayaa etse ve bu gemiyi döviz transferiyle ilgili olmaması için bir başka -tabii gene paravanfirmaya kiralasa, bu formül kabule şayan görülecek midir'?

Ayrıca, masraflardan da ne kastedildiği anlaşılamamaktadır. Bu kadar şümullü bir tâbir, insanın aklına "Barlarda para yemenin de" bir masraf olabileceği ihtimalini getirmektedir.

Tabii buna cevaben, Maliye Bakanlığ'nın masrafı uygun görmesi şartı ileri sürülecektir, İşte bizim de temas etmek istediğimiz nokta budur. Bakanlığın uygun göreceği masrafların nelerden ibaret olduğu niçin açıklanmamaktadır?

Bu bölüm, yatırım bölümünden, dışarıdan getirilecek ayni veya nakdi döviz sermayesinden âzâde olmasıyla ayrılmaktadır. Bu sebeple alacaklılar, yatırım bölümüne ehemmiyet vermemekte, hiç Ur döviz mecburiyeti tahmil etmeyen masraf ve mübayaaları tercih etmektedirler.

Bunun neticesinde de hem borçlar karşılığında yatırımlara gidilebilmesi sağlanamamakta, hem de masraf ve mübayaalar realize edilememektedir. Çünkü üçüncü bölümün ne demek istediğini bizzat Maliye Bakanlığı yetkilileri deşifre edememekte, bu yüzden de müracaatçıları oyalamayı. tercih etmektedirler.

Bütün bunlar, kararnamenin, döviz transferi ve yatırım mecburiyet ve imkânları ile Türk parasının değe tinde husule gelecek muhtemel zararlar arasında beynamaz kılınarak çıkarıldığı intihamı uyandırmaktadır. Onun için, evvelâ bir karara varılması ve peyderpey, dalga dalga gelen, transfer borçlarını ödememizin mi, yoksa bunların memleket ekonomisine faydalı yatırımlarda kullanılmasımn mı daha kârlı olacağının tesbiti lâzımdır. -

İç finansman imkânları arandığı • hattâ sadece aranmak değil **zor' andığı-** şu sıralarda konsolide paraların yatırımlarda kullanılması faydalı olacaktır kanaatindeyiz.

Ama bizim kanaatimizin, bunun gibi şümulü geniş bir konuda bir kıymet ifade etmiyeceği aşikârdır. Onun için, asıl* Maliye Bakanlığının konuyu enine boyuna inceleyip, ya konsolidasyona tâbi paraların yatırımla da kullanılmasını sağlayacak şekilde kararnameyi tâdil etmesi, ya da tamamen yürürlükten kaldırılması yerinde olacaktır.

İşlerin vuzuha kavuşması bakımından bunda tarifsiz faydalar vardır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Komünistler

Ailede dırıltı

(Kapaktaki kavga)

A dam, kendisini büyük bir dikkatle dinleyen ikibinbeşyüzden fazla delegeye bir an baktı ve sesinin tonunu hiç değiştirmeden devam etti: •

"— Şu anda Birleşik Amerikaya ait 40 bin atomik veya nükleer başlıklı silâh üzerimize çevrilmiş bulunmaktadır. Eğer Amerika bombalarının tamamını patlatacak oluna 800 milyon kadar insan ölecek, yeryüzündeki bütün milletler ortadan kalkacaktır. Bu durumda komünist ülkelerin politikasını harbe dayandıramayız."

Delegeler konuşmayı hayretle karışık bit ilgiyle takip ediyorlardı. Hatip henüz alışılmamış bir üslûpla konuşuyordu. O da bu durumu farketmiş olmalı ki elindeki metni bir kenara bırakarak yeni bir konuya geç* mek lüzumunu hissetti:

"— Şimdi size bir sır vereceğim. Bilim adamlarımız 100 - megatonluk yeni bir bomba geliştirdiler. Bu bombayı Batı Avrupada kullanamayız. Çünkü Fransa ve Almanya ile birlikte sizi de imha eder. Bunu ancak deniz aşırı bir düşmana karşı kullanabiliriz."

Adam; Sovyetler Birliği Başbakanı Nikita Krutçefdi. Doğu Almanyada, Komünist Partisi kongresinde konuşuyordu. Gerçi şimdiye kadar parti kongrelerinde bulunmayı âdet haline getirmiş değildi. Fakat bu yıl yapılan Komünist Partisi kongreleri" nin çok özel bir durumu vardı. Komünist blokun iki devi, Sovyet Rusya ile Çin arasında uzun müddetten beri mevcudiyeti bilinen ve son zamanlara kadar üstü kapalı sözlerle ve imâlarla ifade edilen ihtilâf artık açıkça ortaya konulmuş, taraftar kozlarını oynamaya başlamışlardı. Her iki devlet de kongreleri yakından takip ediyor, temsilcileri vasıtasıyla görüşlerini savunuyordu. Bu kongreler Sovyet - Çin çatışmasının cereyan ettiği savaş meydanlarına dönmüştü. Krutrefin Doğu Almanyaya bizzat giderek yaptığı konuşma ve harp konusunda takındığı tavır, artık ihtilâfın "geri dönülmiyecek nokta"yı aşmış olduğunu katiyetle ortaya çıkardı.

Bir kavganın kökleri

Bilhassa Küba buhranından sonra şiddetlenen ihtilâfın, aslında çok daha eskilere uzanan kökleri vardır. Bir defa, Sovyet Rusya ile Çin arasında, tarihlerinin hiç bir safhasında tam bir anlaşma kurulamamıştır. İki ülke arasındaki ilk çatışmalara Çin ihtilâlinin başlangıç yıllarında rastlamak mümkündür. O sıralarda ruslar, Çin komünistlerini Çan Kay Şekile işbirliği yapmaya zorluyordu. Bir müddet bu işbirliği yapılmıştır da Fakat Mao Tse - tung komünist hareketin liderliğini eline geçirdikten sonra tamamen müstakil hareket ederek ihtilâli başarıya ulaştırdı. Daha sonra da Çin ihtilâlinin kendisine has, müstakil hüviyeti üzerinde ısrarla durdu. Bu farklılaşma gayreti sadece ihtilâlin yapılışıyla ilgili bir mesele olarak kalmadı. İhtilâlden sonra takip edilen politikayı da "Sovyet Modeli"nin dışında kalmak endişesi devamlı olarak etkiledi. Sanayileşmek için çok ıstırap verici usullerin kullanılmış olması ve halk komünleri tecrübesi hep bu durumun ifadesidir. Çinlilerin kendi metotlarım gerçek komünizm olarak görmeleri ve bilhassa diğer ülkelere öyle göstermek istemeleri Sovyetlerin öteden beri canını sıkmaktaydı.

Mao Tse - tung

Kaplan avcısı

Komünist blokta sessizce bşğlayan bu liderlik mücadelesi gittikçe önemini ve alanını genişletti. Krutçefin 1957 den sonra başlattığı destalinizasyon politikası en şiddetli muhalefeti Pekin Hükümetinden gördü. Çinliler önemli törenlerde ellerinde Stalinin büyük boy resimleri olduğu halde Sovyet temsilcilerinin önünden geçmeyi âdet haline getirdiler. Krutçefin resimleri ise bu gibi törenlerde yavaş yavaş görünmez oldu,

1959 dan bu yana Sovyetlerin yürüttüğü "batılı ülkelerle münasebetlerde yumuşama politikası", iki ülke arasındaki mesafenin açılmasını süratlendirdi. Her iki taraf da çeşitli vesilelerle yapılan konuşmalarda, birbirinin ismini zikretmeksizin yekdiğerine karşı şiddetli bir kampanya açtı. 1960 da Moskovada toplanan dünya komünist partileri kongresinde de beklenen uzlaşmayı sağlamak mümkün olmadı. Bunun üzerine Ruslar Çindeki teknisyenlerini geri çektiler ve ticari münasebetlerini de sınırlamaya başladılar.

Maskeli hücumlar

Krutçef, partisinin 22. Kongresinde stalinci davranışları dolayısıyla Arnavutluğa sert hücumlarda bulundu. Bu durumda "düşmanımın düşmanı dostumdur" diyen Çin himaye ve dostluk elini Arnavutluğa uzattı. Çin gazeteleri Arnavutluğu "marxizm - leninizmin en sağlam savunucusu" olarak selâmladı. Çin ~ Arnavutluk dostluğunu hiç bir kuvvetin ortadan kaldıramıyacağı ilân edildi. Bu arada Sovyetler, Yugoslavya ile bozulmuş olan münasebetlerini yeniden canlandırdılar. Karşılıklı temaslar, gidip gelmeler başladı. Bu durum birbirinden hoşlanmayan, fakat bütün dünyanın gözü önünde açık bir ağız kavgasına da girmek istemiyen Çin ile Rusyanın fevkalâde işine yaradı. İki dev ülke, aralarındaki kavgada Yugoslavya ile Arnavutluğu şamar oğlanı olarak kullandılar. Çin, Rusya hakkında söylemek istediklerini Yugoslavyaya söyledi Rusya, Çine duyduğu kızgınlığı Arnavutluğa hücum ederek belirtti» Bu gürültü arasında Arnavutluk Rusyaya doğrudan doğruya hücum etmek imtiyazına sahip tek komünist devlet olarak epeyce bağırdı çağırdı. Bir ara Krutçef Arnavutluğun durumu hakkında şu yorumu yaptı: "Bizim memlekette birbiriyle kavgalı komşular sokaktan bir çocuk çağırıp eline biraz para verirler, sonra komşusuna söylemek istediği halde bir türlü söyleyemediği sözleri bu çocuğa ezberleterek evinin önüne gönderirler. Çocuk da ne demek olduğunu bilme-

Ağız Dalaşmasının Hikâyesi

Halkın Günlüğünün başlığı

Pravdanın başlığı

KAPİTALİZM

"Emperyalizmin ne çeşit dişi olunsa olsun -silâh, tank, roket veya nükleer- Kâğıttan Kaplan mahiyeti değişmiyecektir. Bu hükme itiraz edenler aşikâr olarak bir ihtilâlcide olması gereken vasıfları kaybetmişler ve bir fare gibi kısa görüşlü ve korkak olmuşlardır.

Muhtaç olduğumuz şey ısrarla bize izafe olunan kâğıt tarifleri değil, fakat muazzam atomik kudreti ve diğer askeri gücüyle birlikte bugünkü emperyalizmin hakiki bir tahlilidir. "Kağıttan kaplan" tâbiri, emperyalizmin kuvvetinin bir masal olduğu düşüncesini aşıladığından kütleleri tahrik eder.

KÜBA

"Biz ne Kübadaki füze üslerinin kurulmasını istedik, ne de geri çekilmesine mani olduk. Bizim İtiraz ettiğimiz kapitalizmle uzlaşmak için başka bir memleketin istiklâlinin feda edilmesidir. Bu, yüzde yüz Münihteki gibi bir taviz politikasıdır.

Cimdi kriz atlatıldığından solcu süslü cümle meraklıları hâdiseyi 'Sovyetler Birliği yenildi" şeklinde göstermeğe çalışıyorlar. "İkinci Münih" teriminin yazarları aşikâr olarak Tarih bilmiyor ve ne hakkında konuştuklarının farkında değiller.

HARP

Tarih sulh içinde kapitalizmden sosyalizme geçişin tek bir misaline bile şahit olmadı. Haklı ve haksız harp arasında ayrım yapmıyanlar bir burjuva barışseverliği içine düşmüşlerdir. Bir harp kaçınılmaz şekilde emperyalizmin tahribi ve sosyalizmin zaferi ile bitecektir.

Bir nükleer harp, dünya harbinden geriye kalacak harabelerin üzerinde yeni bir cemiyet kurmayı çok güçleştirecektir. Herşeyden önce işçi sınıfının gayesi "gösterişli bir şekilde ölmek" değil, fakat mesut bir hayat kurmaktır. Komünistler insan hayatı İle oynadıkları kumarda, bu mesuliyetsiz yazarlar gibi hareket edemezler.

İHTİLÂLE DAİR

Onlar, zulüm altındaki memleketlerde esen ihtilâl kıvılcımlarını sevmezler, küçük bir kıvılcımın dünya savaşına yol açabileceğini söylerler. En sonunda vardıkları, nokta şudur: Kapitalist memleketler halkı ihtilâl yapmamalıdırlar, ünlüm altındaki memleketler hürriyetlerini kazanmak için mücadele etmemelidirler dünya halkı emperyalizme karşı savaşmamalıdır... Revizyonizm halkın afyonudur, esirlerin tesellisi için avutucu bir müziktir.

Denilebilir ki, Troçkizmden bert hiç bir opportünist temayül hakikati tamamen tahrif eden böyle canavarca bir metoda başvurmamıştır. Kütlenin hisleri üzerinde oynayarak kendi zavallı şahsiyetini "aşın ihtilâlci" sloganlar arkasında gizliyor. Dogmatiklerin yapmaya çalıştıkları gibi, İhtilâlci ameliyeleri bu son derece karışık dünyada hazır kalıplar içine sokmaya çalışmak fevkalâde tahripkâr olacaktır. Dünya ihtilâli dâvasını geliştireceklerine, onu boğuyorlar.

ÇATIŞMAYA DAİR

Doğruyu destekliyenler hiç bir zaman azınlıkta kalmaktan korkmazlar. Diğer taraftan, geçici olarak çoğunlukta olanlar dahi neticede mahvolmaktan kurtulamazlar. Onlar gürültücü olabilirler... Fakat çoğunlukları sadece hayalî ve suni bir olaydır. Asla, herhangi bir anti - marxist - leninist sopanın diktasına boyun eğmiyeceğîz.

Komünistlerin, kendi hatalarında ısrar eden milletlerarası komünist hareketi içinde geçici bir çoğunluk ve metanet ve cesaretle hakikate dayanan geçici bir azınlık vardır tezleriyle ilgilenmemeleri mümkün değildir. Bu tez «atlarımızda bir bölünme olmasına dayanır. Komünistlerin ihtiyacı olan, çoğunluk ve azınlık bölünmesi değil, fakat birlik, birlik ve gene birliktir.

diği bu sözleri orada tekrarlar. Arnavutluk bana bu çocukları hatırlatıyor."

İki grup arasındaki ihtilâf bir bakıma marksizmin yorumlanışından doğuyordu, Çin - Arnavutluk ikilisi Yugoslavyayı marksizmi değiştirmiş olmakla, revizyonizmle suçluyordu. Buna mukabil Rusya ile Yugoslavya da Arnavutluğu mevcut değişmeicsi kavrayamamakla, dogmatizmle İtham ediyordu. Yani. tartışma konusu aslında gerçek komünistin revizyonizmle mi, yoksa dogmatizmle mi mücadele etmesi gerektiğinden ibaretti. Sovyetler revizyonizme karşı mücadeleyi asgari hadde tutuyorlar ve Yugoslavya ile dostane münasebetler kurmaya çalışıyorlardı. Çin ise revizyonizmi en büyük tehlike olarak görüyor ve Tito hakkında "marxızme ihanet eden adam", "Amerikan kapitalizminin ajanı" diyordu. Dogmatizmi can düşmanı bilen Sovyetler için ise, Çinin "gerçek marxist dediği insanlar "Ayırıcı Arnavutlar"dı.

Maskeler aşağı!

Geçen Kasımda yapılan Bulgar Komünist Partisi kongresinde parti lideri Çivkof ile Sovyet delegesi Suslof "Ayırıcı Arnavutlar"a şiddetle hücum ettiler. Bütün delegeler onları ayakta alkışlarken Çin temsilcin ellerini göğsünün üzerinde kavuşturmuş, hiç sesini çıkarmadan oturuyor* 4u. SÖK sırası kendisine gelince arnavutları savundu, Titoya hücum etti ve Sovyetlerin Kübadaki politikasını tavizcilik olarak gösterdi.

Kasım sonunda yapılan Macar Komünist Partisi Kongresinde de aynı mücadele devam etti. Sovyetler Prezidyum üyesi Otto Kuusinen'i, Çinliler Merkez Komitesi üyesi Wıı Hshı-chuan'ı Budapeşteye göndermişlerdi. Parti Başkanı Janos Kadar gayet tabii olarak Sovyetlerin tarafım tuttu. Otto Kuusinen, "Arnavutlar, Sovyetler Birliğine Küba buhranında uzlaşmayı kabul ettiği için hücum etmek hakkını haiz olanların en sonunda gelirler" dedi. Bu ultrasol tenkidciler, emperyalizmi sadece lâf yığınıyla tehdit ederler. Hakikatte bunlar Kübaya en ufak bir yardım yapmak imkanından mahrumdurlar. Bu arnavut gevezelerinin Marxı ve Lenini inceleyip incelemediklerini sadece Allah bilir." Çin delegesi dikkati çekmek istercesine, bu sözleri alkışlayanlara katılmadı. Kendi konuşmasında da "Yugoslav haını"ne "emperyalizmin * uşağı" diye çattı, arnavutları savundu ve açıkça Moskovayı kastederek dünyadaki hiçbir komünist partisinin kendi görüşlerini diğer bir komünist partiye zorla kabul ettirmek hakkını taşımadığını söyledi. Kongrelerin "kardeş partiler"e hücum vesilesi olarak kullanılmasını da tenkid etti.

Aralık ayında toplanan İtalyan Komünist Partisi Kongresi Sovyet» Çin ihtilâfının daha keskin çizgilerle belirtilmesine yardım etti. Parti Başkanı Togliatti, zaten daha 1956-da -o zaman Moskovanın muhalefetiyle karşılanan- polycentrism teorisini ortaya atmıştı. Buna göre her ülke, komünizme kendi şartlarına göre gidebilirdi. Bu bakımdan Togliatti'nin Sovyet Rusyanın yanında yer alması sürpriz olmadı. Sovyet delegesi Frol Koslof kongrede çok açık bir lisan seçti. Barış içinde birlikte yaşamanın karşılıklı tavizle" verilmeden yürütülemiyeceğini ifade etti. Arnavut liderleri hakkında çok ağır bir lisan kullandı. Kongrede bulunan Yugoslav delegesine çok büyük bir tezahürat yapıldı. Titoya hücum etmek isteyen Çin delegeleri de gürültüler arasında susturuldu. İlk defa olarak bu kongrede Arnavutluğa yapılan hücumların asıl hedefinin Çin olduğu açıkça ifade edildi. İtalyan Komünist Partisi Merkez İcra Komitesi üyesi Pajetta "Çini kastetmek için Arnavutluktan bahsetmemize sebep yok" diyerek durumu açıkladı.

Çekoslovak parti kongresinde de Başbakan Siroky doğrudan doğruya Çine hücum etmeyi tercih etti. "Öyle görünüyor ki çinliler de arnavutların zararlı ayırıcı ve tehlikeli görüşlerini aynen benimsemektedirler" dedi.

Gazeteler kapışıyor

Diğer taraftan çinliler kendi basınları ve sözcüleri kanalıyla Krutçefe ateş püskürmekteydiler. Krutçefin Küba buhranı sırasında takip ettiği yumuşak politikayı şiddetle tenkid ediyorlar, onu bir "kâğıttan kaplan"dan korkmakla itham ediyor-

Ayı, Ejder ve Kartal

Amerikanın müttefiki ve Rusyanın komşusu olan Türkiye, dünya diplomasisindeki bir olayı dikkatle izliyor. Olay, Rusya ile Çinin, bu iki büyük komünist devletin birbirlerine karşı aldıkları vaziyettir. Fakat dünyanın pek çok memleketi gibi Türkiye için de olay kadar önemli husus, bu durumun Amerika - Rusya münasebetlerine yapacağı tesirdir.

Türk dış politikasında, Menderesten bu yana, bilhassa memleket kaderini İnönünün ele alışından sonra dikkate lâyık bir değişiklik olmuştur. İnönünün D. P. nin dış politikasına esaslı itirazı bu politikanın prensibinde, esasında belirmemiştir. Zaten D. P. dış politikasının prensibini, esasını C. H. P. den devralmıştır ve bunun üzerinde bir değişiklik yapmamıştır. Fakat tatbikatta Menderes, dünyadaki konjonktürü hiç düşünmeksizin kraldan fazla kral taraftarı olmuş, zaman zaman başa belâ açacak bir dost durumuna düşüp endişe vermiş, Rusyaya karşı Amerikanın ilerisinde vaziyetler almıştır. Amerika ile Rusya arasında bir bahar havasının belirdiği sırada, ziyarette bulunduğu Amerikanın bazı şehirlerinde Rusyaya yaptığı hücumlar Atlantiğin ötesinde soğuk duş tesiri yaratmıştır. Buna mukabil Menderesin, devrilmesi günlerin* de 180 derecelik bir dönüşe hazırlanmakta olduğu söylenmiştir. Her halde, dış politikanın tatbikatı ciddî bir temele istinat ettirilmemiş, çok sev gibi anın ve bir şahsın hislerine, sinirlerine, iç durum hesaplarına bağlı bırakılmıştır.

İnönü, dış politikada Türkiyeyi Amerikanın en güvenilir bir müttefiki olarak muhafaza etmiştir. Bu, Küba krizinde açık şekliyle ortaya çıkmıştır. Amerika ile Rusya kapışacaklar, bir dünya harbi patlak verecek, Türkiye bunun dışında kalacak... Böyle bir ihtimal, Ankara Hükümeti için bahis konusu değildir. Ankara Hükümeti için, Rusya füzeye sahipken bizim savunmamızın Batı Savunma Sisteminden çıkarılması ve füze esasından mahram bırakılması da düşünülmeyen bir husustur. Ama Türkiyenin, dış politika ve savunma sahalarında Rusyaya karşı tutumu hiç bir zaman aynı sahalardaki amerikan tutumundan ilerde olmayacaktır. Nitekim hiç kimse bir tek gün İsmet İnönünün ağzından Sovyetler Birliği hakkında bir tek söz işitmiş değildir ve İsmet İnönü bu ağırbaşlılığı Sovyetler Birliğinin en celalli devrelerinde bile muhafaza etmiştir. Türkiye Rusyanın tahrikçi bir komşusu değil. Amerakanın samimi bir müttefikidir ve Türkiye ile Rusya arasındaki çok meselenin Türkiye ile Rusya arasında değil, Batı Bloku ile Komünist Blok arasındaki münasebetlere göre ayarlanmanı zarureti vardır.

Bu bizim, Amerika tarafından asla terkedilmeyeceğimize dair güvenimizin bir delili olduğu kadar, Rusyanın da bir deliliğe mütemayil bulduğunu sanmadığımızın işaretidir.

Böyle bir dış politika Ayı, Ejder ve Kartal arasındaki münasebetlerin Ankarada alâkayla takip edilmesinin sebebini ortaya koymaktadır.

lardı. "Kağıttan Kaplan" kapitalizmdi. Sovyet Başbakanı bu iddialara bir Yüksek Şûra toplantısında "Kâğıttan Kaplan"ın "nükleer dişleri" olduğunu hatırlatarak cevap verdi. Fakat bu tartışma sona ermedi.- 31 Aralık tarihli Halkın Günlüğü gazetesinde çinliler bu konuyu yine tazelediler. Gazeteye göre, modern teknik onu hangi silahla techiz ederse etsin, emperyalizmin çürümüş, çökmüş kâğıttan kaplan mahiyeti değişmez. Bunu inkâr edenler ise, "bir fare kadar korkak ve kısa görüşlü olanlardır." Çinliler Krutçefin nükleer harp hakkındaki görüşlerinin komünist hareketin ihtilâlci ruhunu felce uğratacağını ileri sürdüler. Sovyetlerin Küba politikasını da "Münih tavizciliği" olarak karşıladılar. Sovyetler buna Pravdada 3000 kelimelik bir makale ile cevap verdiler. Makalede işçi sınıfının amacının nükleer bombalar altında "gösteriş'ii bir şekilde ölmek" değil, mutlu bir hayat kurmak olduğu belirtiliyor ve çinliler komünist hareketin birliğin bozmakla suçlandırılıyordu.

Bu çatışma nereye kadar gidecek tir? Aslında, uzlaşma imkânı ortadan kalkmış, geri dönülmesi mümkün olmayan bir noktaya gelinmiştir. İhtilâf, alelade bir görüş ayrılığının çok ötesinde cereyan etmektedir. Üstelik, bunun, farklı görüşlerle meşrulaştırılmak istenen bir liderlik çatışması olması ihtimali hiç de az değildir. Bu takdirde meselenin üzerinde çok büyük bir dikkatle durmak gerekir. Sovyetler şimdilik Uzak Doğudaki birkaç küçük ülke ile Arnavutluk hariç komünist ülkelerin tamamında hâkimiyet kurmuşlardır Ayrıca, Çinin görünür bir gelecekte böyle bir liderliği -askerî gücü ve sanayileşme seviyesi itibariyle- elde edebilmesi ihtimali mevcut değildir. Bu durumda Komünist Blokun uzunca bir müddet iki başlı dev halinde yaşaması mümkündür. Yalnız bu arada çok önemli yeni bir gelişme de ortaya çıkmaktadır. Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika arasında gittikçe dikkati çeken bir yaklaşma başlamıştır. Bu yaklaşmanın Sovyet - Çin ihtilâfı ile ne derecede ilgili olduğu kestirilemez. Fakat bu gelişmenin yaratabileceği sonuçlar her türlü hayal gücünü aşacak ölçüdedir. Son olarak Sovyetlerin silâhsızlanma konusunda kontrolü kabul ettiklerini açıklamaları çok manidar bir davranıştır.

Bütün işaretler milletlerarası münasebetlerin yeni bir devresine girmekte olduğumuzu göstermektedir. Artık milletlerarası meseleleri bu yeni devrenin kavramlarıyla düşünmek zorunluğu vardır.

Zaten süratle değişen dünyamızda Sovyet - Cin dostluğu da, Sovyet - Amerika düşmanlığı da çoktan beri eskimişti.

Nikita Krutçef
"Pis kapitalisti"

Durum ve istikbal

Her şey gösteriyor ki Rusyanın Çin ile düştüğü ihtilâl, Moskoya Washington'a yaklaştırmıştır. Fakat bu yakınlaşma, halden fazı*. İstikbal İçin büyük önemde sayılmak lâzımdır. Yakınlaşmanın istikbaldeki gelişmesi ise, hiç şüphesiz dünyadaki statükonun değişmemesi için Amerikanın ve Rusyanın müştereken polislik görevini yerine getirmek hususunda bir anlaşmaya varmaları şeklinde olacaktır. Bir statükonun henüz mevcut bulunmadığı bölgelerde Başkan Kennedy de yakın mesai arkadaşlarının harekete geçmiş olmaları ve köprübaşılar elde etmeleri bu ihtimalin Atlantiğin ötesinde de gözden uzak tutulmadığını belli etmektedir. Hattâ Kennedy kliğinin davranışlarının ihtiyatsız bir pokercinin hareketlerinden ziyade ya gizli temaslara sahip, ya da doğru teşhis koymaya yetecek bilgileri sağlayabilen bir devlet adamının tutumu olduğunu söylemek kabildir.

Bugün için Rusya ile Amerika arasında bir takım spektaküler siyasî anlaşmaların ilanını beklemek mübalâğa olur. Nitekim Başkan Kennedy de kendisine bu konuda sorulan bir suali, aşağı yukarı, aynı şekilde cevaplandırmıştır.. Kırkbeş sene içinde gerçekleştirdiği gelişme sonunda Rusya artık "varlıklı milletler" ailesine katılmıştır. Bu bakımdan, varlığını tehlikeye atmak hususunda eskiye nazaran çok ihtiyatlı davranacaktır. Hele bunu, komünizmin zaferini silâh zoruyla gerçekleştirmek gibi bir hayal uğrunda yapmayacağı muhakkaktır. Artık harp çıkarmamakta amerikan milletinin menfaati neyse rus halkının menfaati de odur ve Kremlinin sakinleri bu duygulara kulak vermek zorundadırlar. Ancak, bunun henüz elle tutulur bir delilini Krutçcf ve arkadaşları göstermemişler, Kübadaki tutumlarıyla harp istemediklerini belirtmişler, fakat devamlı barış için eski platonik sözlerin dışında adımı atmamışlardır. İhtimal ki hadiselerin ve hislerin biraz daha gelişmesini beklemektedirler.

Bu yüzdendir ki anlaşmaların siyasi konulardan ziyade ilmi ve fenni konulardan başlaması biç kimseyi şaşırtmayacaktır. Feza çalışmalarında iki devin, başta çekingen de olsa bir işbirliğini şu anda çok az kimse yadırgayacaktır. Bu işbirliğini, başka sahaların müşterek faaliyete açılması takip edecektir. Buzların çözülme yolunun bu olması, akla en yakın gelen ihtimaldir. Muhakkak olan, Rusyada nasıl Staün devri kapanmışsa Amerika da da Dulles devrinin kapanmış bulunduğudur. İki taraftaki misyoner ruhu da -biri komünizmin, öteki protestan medeniyetinin bayrağını taşımaktaydılar- kaybolmuş, onun yerine daha realist ve pratik gayeler gelmiştir. Amerikanın, kendi blokunda kendisinden başka kimsenin ciddî nükleer silâha sahip bulunmamasındaki ısrarını, diyalogu, müşterisi çok bir kadınlar hamamına çevirmeme gayesinin neticesi sayanlar yok değildir.

Şüphesiz Krutçefin ve Kennedy'nin şahsiyetleri bu gelişmede rol oynamaktadır. Ama motör görevini, bilhassa Rusya bakımından, kalabalık ve tehlikeli Çinin oynamakta olduğu aşikârdır. Çin, iki devi birbirinin açık kollarına her gün biraz daha fazla kuvvetle itmektedir.

Sahi, şimdi neredeler ???

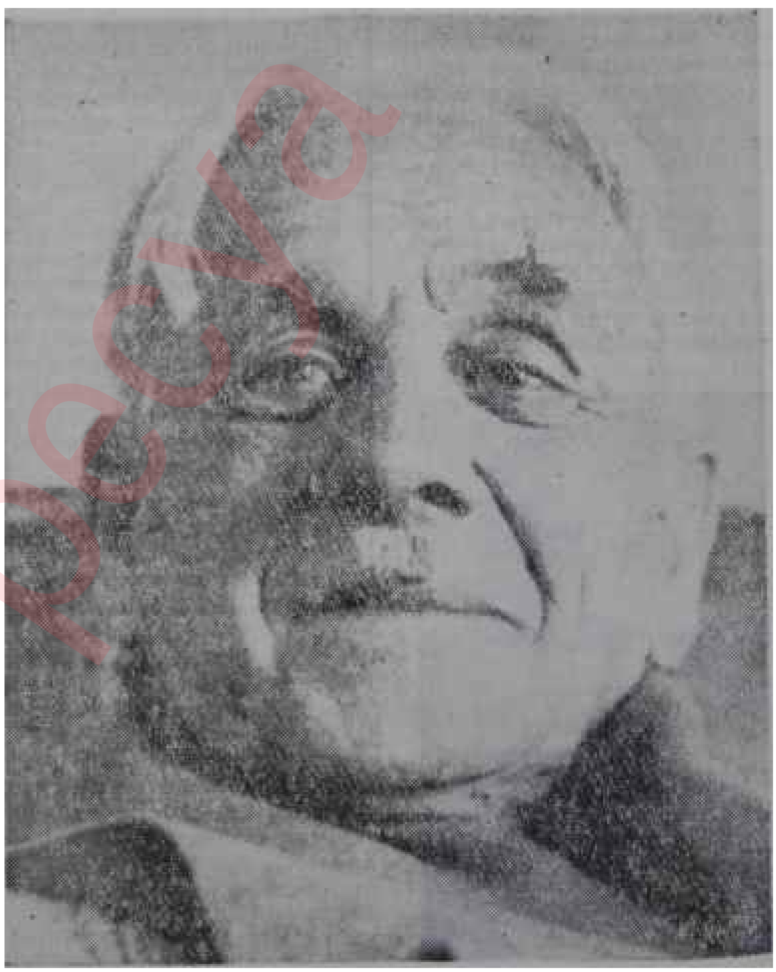
Hamdullah Suphi Tanrıöver

İstanbulda, Fatihi Aksaraya bağlıyan arnavut kaldırımı döşeli ara yollardan biri olan inişli yokuşlu Horhor caddesi üzerinde bir eski zaman konağı vardır. Konağın cevizden yapılma büyük cümle kapısında Üzerinde "Abdüllâtif Suphi Paşa Konağı" yazılıdır. Kapıdan girilince, taşlıkta göze çarpan şey, üzerinde yılların izi bulunan büyük ve kuyruklu bir piyanodur. 4 saray arabası alacak genişlikteki, malta taşı döfteli holün bitiminde geniş mermer merdivenler başlamaktadır. İkinci kata çıkılınca, büyük endam aynaları, sırmalı ve işlemeli örtülerle kap* lı koltukların bulunduğu bir oda görülür. Odada, beyaz ve ortadan ayrılmış saçları ve ince çerçeveli gözlükleriyle yaşlı, fakat dinç ve mütevazi bir adam oturmaktadır. Adamın adı Hamdullah Suphi Tanrıöverdir.

Atatürk devrinin ziyadesiyle şöhretli hatibi Hamdullah Suphi Tanr över, işte bu babadan kalma konakta ve eski eşyalar arasında yaşamaktadır. Konak tam bir osmanlı paşası konağıdır: Mermer kaplı orta masalları, şömineler ve şöminelere muntazam bir şekilde istif edilmiş odunlar... Temiz duvar kâğıtla* rıyla kaplı duvarlarda Atatürkün ve Ünlü fikir adamlarımızdan çoğunun İmzalı resimleri...

Hamdullah Suphi Tanrıöver, bu eski zaman konağında, inşaat mühendisi olan küçük oğlu ve geliniyle birlikte oturmaktadır. Eşi Saide hanım ise, kışın Teşvikiyedeki evde kalmayı tercih ettiğinden, Abdüllâtif Suphi Paşa Konağında oturmamaktadır. Konakta sadece eşyalarda değil, yaşayış üslûbunda da Osmanlılık hâkimdir. Âdeta, eski harem-selamlık aralık havası devam ettirilmektedir. Evin içinde en küçük bir ses duymak, yahut bir gürültü işitmek mümkün değildir. Hamdullah Suphi bey, işte bu uhrevi hava için de yaşamaktadır. Çalışma ve yatak Odasında, içinde Tanrıöverin şahsi eşyaları bulunan bir dolap, dört raflı ve kilitli zengin bir kütüphane, kafesli yatağın yanıbaşında alçak bir sehpa ve sehpanın üzerinde, mumu dikili gümüş bir şamdan, bir kutu çay şekeri, ağzı kapaklı bir zarf içindeki su bardağı ve kadife kutudaki altın cep saati....İşte, odanın ağır ve sessiz görünümünü tamamlayan eşyalar...

Hamdullah Suphi, 1886 yılında İstanbulda doğdu. Sami Paşanın torunu ve Namık Kemali beraat ettiren meşhur Abdüllâtif Suphi Paşanın oğludur. Nümune-i Terakki Mektebinde ve Galatasarayda okudu. 1908 inkılâbından sonra gazete ve mecmualardaki yazıları -ilk yazılarını, onyedi yaşındayken, imzasız olarak, amcasının çıkarmakta olduğu "Şûrayı Ümmet" te yazmıştır- ve özellikle milliyetçilik duygularını a-

Hamdullah Suphi Tanrıöver
Geçmiş zaman olur ki...

levlendiren ateşli hitabeleri kendisine haklı bir şöhret sağladı.

Hamdullah Suphinin hitabet yolunu seçiği tesadüfi değildir. Amcasının çıkardığı gazetede de olsa. onyedi yaşlarında yazı yazma zevkini tadan bir kimsenin hitabet gibi çetin bir yolu seçişinin sebeplerini, memleketin o gün içinde bulunduğu şartlarda aramak doğru olur. Osmanlı İmparatorluğu can çekişiyordu. Aydınlar, gerek İç ve dış politika, gerekse sosyal meseleler bakımından kritik bir durumla karşıkarşıya bulunuyorlardı. Halkın taşkın heyecanına belli bir yön vermenin bilhassa okuyan kitleyi birliğe, beraberliğe çağırmanın, en çok muhtaç olunan milli birlik havasının yaratılmasının günü gelmişti. Memleket n yeni yeni maceralara doğru gittiği açıkça görülüyordu. Böyle bir zamanda "hitabet'in gücünün büyüklüğü Hamdullah Suphi ve birkaç arkadaşının dikkatinden kaçmadı. Kendilerini bu yolda hazırlamağa koyuldular. Ancak, içlerinden sadece Hamdullah Suphi hitabette ısrar etti, diğerleri vazgeçtiler.

Hamdullah Suphinin o günkü ' hitabelerini -ki bu hitabeler kitap halinde yayınlanmıştır- okuyanlar, hatibin, konuşmalarını ne derece büyük bir titizlikle hazırlamış olduğunu göreceklerdir. Bu hitabe er, gerçekten de, o gün için büyük bir telkin gücüne sahip, iyi kurulmuş hitabelerdir. Bu yüzden de etkili olmuşlardır. Hamdullah Suphiye "memleketin en ciddi hatibi" denilmesi bundandır.

Hamdullah Suphi, İstanbul Erkek Muallim Mektebinde öğretmenlik yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesinde Türk Güzel Sanatlar Pro fesörü oldu. Türkocaklarının başlıca kurucularından olan Hamdullah Suphi Tanrıöver, Türkocaklarına biifiil 20 yıl hizmet etti. Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk kuruluşuna Saruhan mebusu olarak katıldı. Meclis ekseriyeti hasıl olmadan önce teşekkül eden "Muvakkat Hükümet'te Maarif Nazırlığı yaptı. Bu tarihten beş yıl sonra, İstanbul mebusu iken, ikinci defa Maarif Vekâletine getirildi. Daha sonra Büyük Elçilik görevinde bulunan Hamdullah Suphi Tanrıöverin hariciyeciliği de tıpkı Yakup Kadri Karaosmanoğlununki gibi bir "zoraki diplomat"lıktan öteye gitmedi. Onüç yıl kadar Bükreş Büyük Elçiliği görevinde bulunduktan sonra tekrar milletvekili seçilerek teşrii hayata döndü.

Tanrıöverin iki telif eseri vardır: İki ciltlik "Dağ Yolu" ile "Güne Bakan"...

Halen, sıcak şöminesinin karşısındaki çalışma masasında okumak' ve hatıralarını yakmakla, günlerini geçiren Hamdullah Suphi Tanrıöver, bu yaşına rağmen hala son derece faaldir. Günün hemen her SAatinde 21 26 46 numaralı telefonu çalmakata ve kendisinden ya herhangi bir konu konferansa davet edilmektedir. Ziyaretçileri katiyen eksik olmayan Tanrıöverin en büyük özelliği, son derece tatlı, yumuşak ve akıcı konuşması ve belagati ile karşısındakini -eski bir tabirle- ağzının içine baktırmasıdır. - Ziyadesiyle **hoşsohbet** ve konuşkan olan Tanrıöverin yanında saatlerin nasıl geçtiğini anlamak imkânsızdır. Son derece milliyetçi olan Tanrıöver, bu tarafı ile iftihar ettiğini daima söylemektedir. Bu konu açıldığı zaman konuşmasının bir kat daha ateşli bir hal aldığını sezmemeğe imkân yoktur. Hele, Delior--manlardan 104 bin türkün Anadoluya gönderilmesini anlatması, tek kelime ile hârikadır.

Gayet temiz fransızca konuşmakta olan Tanrıöverin iki çocuğu olmuştur. İkisi de erkek olan çocuklarından büyüğü Pariste tahsilde iken ölmüştür. Resmi hâlâ Tanrıöver in karyolasının başucunda asılıdır. Hamdullah Suphi Tanrıöverin en büyük zevklerinden biri de, kendisine gönderilen hatıraları saklamaktır. Bunların arasında son derece enteresan olanları da mevcuttur. Meselâ, Türkistanlıların Çinden gönderdikleri ve kendisini konferans için dâvet eden ipek kâğıt ve zarflı mektup için Tanrıöver, "En kıymetli hatıram" demektedir.

yıldızlar şakacıdır

BOĞA BURCU

Yıldızlar şakacıdırlar ama, gazetelerimiz onlardan da şakacıdırlar. İşte size, 23 Ocak 1963 tarihli gazetelerimiz. Falınızı okuyun da, yönü" nüzü tâyin edin.

Hareket: (21 Nisan - 20 Mayıs) — Olmıyacak işlerin peşinde koşup, boş yere emek sarfetmeyin.

Dünya: (21 Nisan - 20 Mayıs) — Heyecanlı günlerden sonra istediğiniz sonuca varacaksınız.

Tercüman: (21 Nisan - 21 Mayıs — Size evinizin dışında bir sevinç ve mazhariyet var, aileniz içinde gönül rahatı ve huzuru kolay sağlanacak.

Yeni İstanbul: (21 Nisan - 20 Mayıs) — Küçük bir hayal kırıklığına uğramanız mümkün, fakat bunun faydasını da göreceksiniz».

Hürrüyet: (21 Nisan - 20 Mayış) — Gerçi, elinizde kuvvetli kozlar var ama, henüz bunları kullanmanın sırası gelmedi. Aceleye de lüzum yok. Kendinize güvenin ve cesur olun.

Yeni Sabah: (21 Nisan - 21 Mayıs)? — Paraca kendisine yardımınız do" kunmuş bir kimse, size bir teklifte bulunacaktır. Teklif lehinizdedir.

Milliyet: (21 Nisan - 21 Mayıs) — Uzun zamandır beklediğiniz haberi bugün alacaksınız.

Tasvir: (21 Nisan - 21 Mayıs) Seviliyorsunuz, müsterih olun. İş, Yıldızların tesiri sizi hırçın yapacak, münakaşalar yapacaksınız.

Son Havadis: (21 Nisan - 20 Mayıs) — Kıskançlık iyi birşey değil. Hele ona katiyen belli etmemelisiniz bu hissinizi. Zira biliyorsunuz, şımarmağa bir hayli müsait yaradılışta olduğunu...

Aksam: (21 Nisan - 20 Mayıs) Dertlerinizi bir arkadaşınıza anlatın, ferahlarsınız.

TÜLİ'den Haberler

"Dame de Sion" mezunu, kırk yaşlarında, esmer güzeli kadın bir müddet sessiz sedasız Teşvikiyedeki apartmanında oturur, soma "bomba" gibi bir haberle gazetelerin konusu haline geliverir. İşte son bombam:

Hayat hikâyesini bizzat yazarak, öteden beri tanıdığı fransız dostları sayesinde Roger Vadim'e yollamış... Tek şartı, filmdeki başrolü oynamak ve hayatındaki erkekleri canlandıracak olan aktörleri bizzat seçmekmiş...

Ağır eşyalarla döşenmiş sakin apartmanının kapısını uzun zamandır kimselere açmayan Suzan Sözen, bu hafta kapıyı gazetecilere hafifçe aralıyarak, erkek aktörlerden Anthony Quinn'i veya Yul Bryner'i istediğini söyledi... Suzan Sözenin hayatındaki erkekleri şöyle bir düşünenler, bu isimlerle onlar arasında fiziki hiç bir benzerlik bulamadılar. Alamafih, Hollywood makyajları için "yok, yok"tur...

Suzan Sözen üzüntülü günlerinde

İnsan âlemde hayal ettiği nisbette yaşar

Herkesin "otuzunda vardır" diye iddia ettiği kumral güzeli, evlendirme memurunun önünde yirmibir yaşında olduğunu söyleyince, etraftakileri bir merak aldı. Nikâhta iki şahitten başka kimse yoktu ama, ertesi günkü gazeteler olayı .erirken, "Gazeteci Ali Oraloğlu, oğlu yaşındaki bir kızla evlendi" diye yazacaklardı. Zira Ali Oraloğlunun, ilk karısından yirmibir yaşında bir oğlu vardır.

Bir gazetenin, "Lâle Oraloğlu ile Ali Oraloğlunun yirmibir yaşında oğulları var" diye yazmasına fazlasıyla içerleyen, oldukça sinirli ve hırçın mizaçlı Lâle:

"— Benim yaşımda bir kadının yirmibir yaşında oğlu olur mu? Oğlan, Alinin benden evvelki karısından" diyor.

İşbirliği devam ettiği için "Oraloğlu" soyadını da kullanmakta devam eden sanatkâr, sık sık vuku bulan "aile geçimsizlikleri"nden de böylece sıyrılmış olacak.

"Butik Canan"ın sahibesi Semal Güçlü ise, kırküç yaşlarındaki kocası ile "aşk izdivacı' yaptıklarını ve kocasının, eski eşi ile -yani Lâle ileiş ortaklığına devamında hiçbir mahzur görmediğini söylüyor.

Paris Büyük Elçilik erkânı, geçen haftayı tam bir düğün haftası olarak geçirdi. Çünkü Büyük Elçinin kızı, bir amerikalı ile evleniyordu. Peşpeşe verilen kokteyller, nikâh, düğün ve resepsiyondan sonra Büyük Elçi ve karısı, biraz da yaşlı gözlerle, güzel kızlarını Amerikaya teşyi ettiler. O hengâmede Parisli kara ceketliler de, . sanki hınçlarını türklerden almak lstiyorlarmışçasına, cici konsolos hanımımızın, Elçilik Müsteşarının arabalarını tahrip edip ay-yıldızlarını kopardılar. Cezayirin öcünü başka bir müslüman devletten almağa kalkan, Paris polisinin dahi baş edemediği kara ceketliler çetesi için protokol, Elçiliğe sadece "pardon" demekle yetindi. Tabii bizimkiler de, memlekete yeni ay-yıldız ısmarlamak üzere harekete geçtiler!.

Göksuda herkesin tanıdığı, sevdiği Hasan Usta, geçenlerde, bitişik evdeki sobadan çıkan yangınla büyük bir felâket atlattı. Atölyesinde yeni bir sergi için kar demeden, kış demeden devamlı çalışan seramikçi Nermin Babanın 40 eseri kül oldu. Hasan Usta kendi zararından çok, genç sanatçının hesabına üzülüyordu. Mamafih, kötü haberi büyük bir olgunlukla karşılıyan Nermin Baba:

"— Zararı yok... Hepsini yeniden yaparım" dedi.

Bu yüzden, Alman Galerisinden aldığı sergi gününü kaybeden seramikçi, şimdi Gen-Arla anlaşmaya Çalışıyor.

"**C**an Can"da göbek »tanların çoğalması ve buna. bilhassa sosyete hanımlarının merak sarması şaşılacak şey. Ama, ya sabahın 6'sında bellerine masa örtüsü sarıp ortaya çıkan "iş adamlarına ne demeli? Barbara Hilton bile bu işe şaşmış. "Can Can"ın yeni şantözü:

"— Türkler amma neşeli insanlar!.. Umumi yerlerde bile babalarının evindeymiş gibi rahat hareket ediyorlar" diyormuş...

Kızılayın Kermesi ne kadar hasılat topladı, henüz bilinmiyor. Ama, karlı ve buzlu bir günü "ısıtmaya" kafi gelecek sıcak bir atmosferi vardı. Leylâ Karakösenin ve dostlarının gayretiyle cidden cici şeyler hazırlanmıştı. Fakat kermes için Gen-Ara gelenlerin şıklığı ve güzelliği da-- çok alâka topladı. Kim demiş, soğuk havada kadınlar şık olmazmış diye? Moher bereleri, beyaz çizmeleri, renkli şemsiyeleri, vizonları ile her içeri giren "Vog"dan fırlamışa benziyordu. Kermesin bu göz kamaştırıcı manzarasına bakan 'yaşlı bir bey içini çekti ve:

"— Bunun nesi kermes? Buna mis gibi moda defilesi deniri" dedi

İstanbulun en amerikanvari kulübü Kulis, geçen akşam çok enteresan bir topluluğa sahipti. Bir masada, pek çok kavalyeyi etrafına toplamış güzel bir sosyete hanımı; diğer bir masada, herkese "mavi boncuk" dağıtan meşhur bir "benli"; daha başka bir masada da, yanındaki karısını hiç kaale almaksızın, karşı masadaki kadına baktığı için kanamdan oldukça sunturlu zılgıt yiyen bir "koca" vardı. Barda müfteriler kendi kendilerine hizmet ediyorlardı. Hele bir grup yazar ve aktör, bu işi büyük bir zevkle yerine getiriyordu!

•

C.H.P. milletvekili Mehmet Gökeri Göl Gazinosunda harikulade bir sarışınla görenler, uzun müddet gözlerini "milletvekili * sarışın" çiftinden ayıramadılar. Göker, harikulade güzel hanımla uzun uzun dansetti. Bir ara pist kalabalıklaşınca Göker dansı bıraktı, sarışınla 3ağa sola sallanmağa başladı.

İlerideki masalardan birinde oturmakta olan eski D.P. li milletvekillerinden bazıları, Gökeri gösterip:

"— Halk Partisi sallanıyor.." dediler ve gülümsediler.

Dışişleri Bakanlığının kırmızı, küçük otomobili ve otomobiline zır sarı saçlarıyla meşhur hanımı bu günlerde dünyaevine girecek.

Kırmızı otomobilli hanımın içtiği eş, bir hariciyecidir. Sportmen, bir zamanlar iyi basketbol oynayan, çimdi gayet iyi tenisçi damat adayı, yakınlarda yurt dışına çıkacak.

Hal böyle olunca, bu mesut birleşme için fazlaca bir mahzur kalmıyor...

•

K ayseri mahkûmlarından Osman Kavuncu ile Suat Başol, Yassıada Mahkemeleri sonucu beraet eden arkadaşları Server Hacıpaşaoğluyla Göl Gazinosunda, Pazartesi akşamı bol bol içtiler. Bol bol güldüler ve bol bol eğlendiler.

Hayat Defterinden

YAPRAKLAR

Doğdu. Pazar mecmuası Yazı İşleri Müdürü Vural Sözerle eşi Perizat Sözerin ikiz erkek çocukları oldu.

Doğdu. Ankarada Akbank Yenişehir Şubesi Müdürü Hilmi Burç ile Sevim Burçun bir kız çocukları oldu. Bebeğe Canan adı verildi.

Nişanlandılar. Fransa tahtının vârisi Paris Kontunun kızlarından Prenses İsabelle, eski Lübnan Cumhurbaşkanlarından Emile Edde'nin 43 yaşındaki oğlu Raymond Edde ile nişanlandı.

Nişanlandılar. Milliyet gazetesi mensuplarından Hüseyin Değirmenci ile Cahide Pirinç nişanlandılar.

Nişanlandılar. Meydan Sahnesinin yakışıklı jönlerinden Kartal Tibet ile Ankara Koleji mezunlarından Gündüz nişanlandılar. Gençler ilk defa dünyaevine gireceklerdir.

Evlendiler. Amerikanın ünlü hafif Batı müziği şantörlerinden ve memleketimizde "Franki my love" adlı melodisi ile çok iyi tanınan Franki Avalon ile bir diş teknisyeni olan Kay Diebel evlendiler.. Franki Avalon 22, Kay Diebel ise 25 yaşındadır. Gençlerin bu ilk evlilikleridir.

Öldü. Merhum fabrikatör Karabağlı Mehmet Taki ile Prenses Mehpare Takinin oğulları ve Prens Abbas Mirza Kadjarın yeğeni yüksek mühendis Maksut Taki çok genç yaşta öldü. Cenazesi Şişli Camiinden kaldırılarak Zincirlikuyu mezarlığına defnedildi.

Öldü. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı eski Genel Müdürlerinden Dr. Mithat Süyev öldü.

Onlar ki verir laf ile Dünyaya nizamat...

Ziyaret babında..

Cava 200 üniversiteliye "Bugün cezaevine **hiç** kimse kabul edilmiyor" derken kapıdan 3'ü kadın 5 ziyaretçi çıkıyordu. -Gençlerin Ba**yar'ı** ziyaretine müsaade edilmedi. (Tercüman -21 Ocak 1968- Manşet)

700 Üniversite talebesi, Kayseri'de makineli tüfekle karşılandı **-Gençlere,** Bayar ziyaret ettirilmedi. (Adalet -21 Ocak 1963- **Manşet)**

Dört otobüsle Kayseri'ye giden 180 öğrencinin ziyaretine izin verilmedi. **(Milliyet** -21 Ocak **1963- Manşet)**

Üniversiteli kafilesini, Kayseri'de binlerce vatandaş karşıladı. (Yeni İstanbul -21 Ocak 1963- Manşet)

600 Üniversiteli Bayar'ı göremedi. (Akşam -21 Ocak **1963-** Manşet)

(Akis - 32)

Kayseri'de dün 200 öğrenci **ile** A. P. liler ortak gösteri yaptılar. (Dünya -21 Ocak 1963- Manşet)

Dün Ankara'dan şehrimize, **dört** otobüsle Bayar'a başsağlığı dilemek üzere AP Gençlik Kolları tarafından getirilen, aralarında lise, ortaokul öğrencilerinin de bulunduğu 160 kişilik maksatlı bir grup... (Hareket -21 Ocak 1963- Haber kısmı)

Kayseriye giden 600 Üniversiteli Bayar'ı göremedi (Hürriyet "21 **Ocak** 1963- Manşet)

Rekata - Yörük babında...

Koalisyonda tarziye meselesi devam ediyor (Son Havadis -22 Ocak 1963- Manşet)

Bekata: "Olay kapandı" dedi. (Hareket -22 Ocak 1963- Manşet)

Bekata "Mesele kapanmıştır" dedi (Ulus -22 Ocak 1963- Manşet)

Bekata, Kemal Yörükten mektupla dün özür diledi (Adalet *22 Ocak 1963- Manşet)

Bekata özür dilemiş (Yeni Sabah -22 Ocak 1963- Manşet)

Bekata "benden özür dilememi isteyen yok" dedi (Akşam -22 Ocak 1963- Manşet)

Uzadı... Bekata - Yörük ihtilâfı devam ediyor. Kelepçe ve özür dileme hikâyesi bu defa da Senatoda görüşülecek (Tercüman -22 Ocak 1963- Manşet)

Dinçer, Bekata özür diledi, Bekata ise dilemedim, diyor (Milliyet -22 Ocak 1963- Manşet)

Bekata, kelepçe anlaşmazlığının ortadan kalktığını dün basına açıkladı (Cumhuriyet -22 Ocak 1963- Manşet)

1 Kitap Okudum

Adı: Kelleci Memet.

Yazan: Kemal Tahir.

Türü: Roman.

Baskı: Yüksel Matbaası, İstanbul 1962, Remzi Kitabevi, Yeni Türk Yazarları serisi 24, 335 sayfa 10 lira)

Konu: Kelleci Mehmet, Kemal Tabirin romanının adı olduğu kadar kahramanıdır da. Kelleci sıfatı kendisine, kahramanlığından, yiğitliğinden, kelleler koparmasından ötürü değil, yoksulluğundan, garipliğinden verilmiştir. Memet, biçilmiş tarlalarda, harman sonunda kazara kalmış buğday veya arpa kelleleri topladığı için, kendisine ve dolayısıyla ailesine "Kelleci" sıfatı takılmıştır.

Kelleci Memet, köyün varlıklı bir ailesinin yanında yanaşma olarak çalışmakta, ağasının üvey kızım sevmektedir. Ağanın karısı da üvey oğlu ile arayı yapmıştır. Tek kollu, mızmız, ama kan dökücü kocasını ortadan kaldırtmak istemektedir. Bunun için, bir yandan kadın, bir yandan ağanın oğlu, Kelleciyi, ağayı öldürmesi için kışkırtırlar. Nihayet Kelleciye, türlü düzen ve yalanlarla, ağasını vurdurturlar. Kelleci, onaltı-onyedi yaşlarında hapse girer.

Kemal Tahir romanında, İkinci Dünya Savaşının ilk yıllarında Çankırı hapishanesini, bu arada da Kellecinin, hapishanedeki hayatını anlatmaktadır. Okuma yazma öğrenmeye, dünyayı tanımaya meraklı Kelle" ci, neden sonra kendisine oynanan oyunu öğrenir. Sevdiği kızı, öldürdüğü ağanın oğluna alıvermişlerdir. Ana ile **kız, ayni** adamın koynuna girmektedirler. Kelleci, hapishaneden kaçar, intikam peşine düşer.

Beğendiğim: Kemal Tahir, halihazır Türk edebiyatının ses veren tek dalı olan roman dalının üç-beş ustasının en büyüklerinden biridir. Anadoluyu, onun gerçeklerini, hapishane hayatını, Anadolu insanını, onun saflığını, temizliğini, cahilliğini, basit kurnazlığını çok iyi biliyor. Bilmekten de öteye, bunları değerlendiriyor da. Üstelik dili iyi, konuyu ele alışı iyi. Kemal Tahir soylu bir romancı. Eserleri, çağdaş dünya romanları arasında dahi rahatça yer tutabilir.

Sonuç: Kelleci Memet, Kemal Tahirin bütün romanları gibi okunması **gereken** bir roman. Büyük roman.

İlhami SOYSAL

AKiSÇiLER S i Z i N iÇiN

GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Yıllık 1963: Türk Edebiyatçılar Birliğinin ikinci yıllığı. Sait Madenin yaptığı nefis bir kapak düzeni içinde, Türk Edebiyatçılar Birliğinin 97 üyesinin imzaları: Şiirler, hikâyeler, denemeler, etüdler, fıkralar, tiyatro eserlerinden sahneler, biyografiler.. Üye sayısı günden güne artan Türk Edebiyatçılar Birliğinin 1963 yıllığı, edebiyat ve sanatla ilişkisi bulunan herkesin okuması, edinmesi gereken bir eserdir. T. E. Birliği, gecen yıl verdiği sözü yerine getirmiş, bu yıl daha güzel, daha derli - toplu bir yıllıkla okurları karşısına çıkmıştır. Salık veririz. (T. E. B. - Ankara Caddesi 45/1 9 - İstanbul)

Türkçe Hayyam: Ömer Hayyam deyince, yaşama sevinciyle gözleri pırıl - pırıl etmiyecek okumuş insan yok gibidir, Epükirvenizmi şiir diliyle anlatan en güçlü filozof Ömer Hayyamdır. Onun dörtlüklerini okuyup da dünyaya dört - elle sarılmayacak babayiğit pek azdır. Batıda Havyam cemiyetleri kuruluşu boşuna değildir. Bakın, ne diyor Ömer Hayyam: "Canımın içi, hoş gelip safalar getirdin, - Geldin ya ikircikliyim, bilmem ki sen misin? - Bir gönülcük değil, çok otur allahı seversen, - Çok otur, bileyim geldin mi, gerçek mi sen misin ?"

Dr. Hüseyin Karakan, Hayyamı bu güne kadar türkçeye kazandırmağa çalışmış olan ünlü kişilerin -mesela Yahya Kemal, İhsan Hamamizade, Rüştü Şardağ, Enver Gökçe, Orhan Veli, İbrahim Alâeddin, Sabahattin Eyuboğlu, Cemal Yeşil, A. Kadir, Ahmet Aymutlu, Rifat Moralı, Vasfi Mahir Kocatürk, Cemil Miroğlu, Hüseyin Rifat, Feyzullah Sacit, Necmi Tarkan, Ahmet Hayyat, İshak Refet, Muhyiddin Raif, İhsan Unaner ve Hüseyin Karakanın- çevirilerini, çevirenlerin kısa biyografileriyle birlikte bir araya getirmeğe çalışmış. Sanatçı Dr. Hüseyin Karakanın bu değerli antolojisi, Hayyamı sevenlere salık verilir. (Posta Kutusu No. 20 - Fatih - İstanbul)

Karaburçak: Tanınmış ressamlardan İhsan Cemal Karaburçak, 20 parçadan ibaret resimlerini 20 Ocak günü Ankarada, Güzel Sanatlar Galerisinde sergiledi. Resimler, "Yelkenliler". "Gazhane", "Meydan", "Mavi üstüne", "Figürler I", "Balkon", "Figürler II". "Figürler III", "Sahne", "Menderek", "Kuşbakışı", "Kemence", "Ağıl", "Yuvarlaklar", "Semboller", "Telgraf direkleri", "Arabesk", "Baykuş", "Vapurlar" adlarını taşımaktadır. Sergi 5 Şubat 1933 gününe kadar açık kalacaktır.

Esirkuş: Tokatta resim öğretmenliği yapmakta olan Mustafa Esirkuş, son resimlerini Türk - Alman Kültür Merkezinde sergiledi. Bedri Rahmi Atelyesinde yetişmiş olan Esirkuşun, son resimlerinde deformasyona gittiği görülmektedir.

Tülay Tura: Soyut çalışan genç ressamlardan biri de Tülay Tura. Sanatçı, soyut çalışmalarını Türk - Alman Kültür Merkezinde sergiledi. Sanatseverler, Turayı, kendi tarzında başarılı görmektedirler.

Sulh Ceza Mahkemesi kanalıyla aldığımız tekziptir.

A kis Dergisinin 10.1.903 tarih ve 446 sayılı nüshasında ve 28. inci sahife 2.inci sütununda şahsımla ilSili yazıya karşılıktır:

1. Hariciye mesleğinde, anlatılar skandal havası içinde tokat yiyen* lere vazife verilmez. Bu, her yerde umumi kaidedir.

2. Ben ise, tertipli bir iftira belinde yayınlanan, hadiseden sonrada yine Komadaki vazifeme döndüm. Yaş haddime kadarda mühim *mese*lelerin müzakeresine memur edildim. muhtelif memleketlerde devleti temsilede devam ettim.

Vaka, devlet itabarı meselelerinde son derece hassas ve titiz olan sayın İnönünün Cumhurbaşkanlığı zamanında geçmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı (opera hadisesi ile şahsi ilgim olmadığının hükümetce tespit edildiğini) zamanın Başbakanı ve Dışişleri Bakanı önünde bana bizzat tebliğ etmişler ve vazifeme dönmemi emir buyurmuşlardır.

Emekli Büyük Elçi
Cemal Hüsnü Tarây

7 Film seyrettim

FİIm: "L'annee derniere & Marienbad - Geçen yıl Marienbad'ta"

Sinema: Frankı» Kültür **Heyeti (Ankara)**

Rejisör: Alain Resnais

Eser: Alain Robbe - Grillet

Oynayanlar: Giorgio Albertazzi, Delphine Seyrig, Sacha Pitoeff

Konu: Bavyerada saray gibi bir otel var. Orada bir karı . koca kalıyor. Koca (Pitoeff) yaman bir kumarbaz. Oyun masasından kalkmıyor. Genç ve güzel karısı (Seyrig) ortalarda dolaşıp duruyor. Oteldeki bir başka müfteri, bir genç adam (Albertazzi), kadınla ahbaplık kuruyor. Ona diyor ki: "Biz *geçen* yıl, gene aynı şartlar altında karşılaşmıştık. Sana, kocanı bırakıp benimle kaçmanı söylemiştim. Sen önce olmaz demiştin. Sonra, bir akşam senin odana girmiştim. O zaman, benden bir yıl beklememi istemiş ve bir yıl geçince, eğer hislerimiz hâlâ aynıysa benimle geleceğini söylemiştin. İşte bir yıl geçti ve bir yıl bekledim. Haydi, gel artık benimle!"

Kadın önce, böyle **bir** macerayı yaşamış olduğunu reddediyor, "Deli misiniz siz? Saçmalıyorsunuz.. Benim başımdan bu çeşit bir şey geçmedi" diyor. Fakat a**dam** ısrar ediyor. **Kadın** oyunu oynamayı kabul ediyor. Ama kocasını da sevmekte. Nihayet bir gece yarısına kadar kocasına da, âşığına da mühlet veriyor. Kocası kumardan baş alıp gelirse kalacaktır. Gelmezse kaçacaktır. Koca gelmiyor. Kadın da âşığıyla ka-

Seyirci, sahiden bir yıl önce mi bu macera başladı, yoksa adam kadını böyle mi kandırdı sualinin cevabım kendi verecektir.

Beğenmediğim: Eksantrik olmak, orijinal olmak, entellektüellik taslamak, sinemada bir yeni çığırın öncüsü görünmek için Alain Resnais -"Hirochima, mon amour - Hiroşima" filminin yapıcısı- kendini öyle bir zorlamış ki sunilik filmin dört bir yanından akıyor. Seyirciyi koltuğa oturtmuş, basmış gırtlağına, "illa beğeneceksin" diye zorluyor ve bir beğenmeyen çıkarsa "sen zaten ne anlarsın, gebeş'" diye ithama hazır.. Halbuki, yenilik diye yaptığı şeylerden bir çoğu sinemada bundan otuz yıl önce yapılmış şeyler. Resnais bu sefer? ortaya "zihni mekanizmanın filmini veriyorum" diye çıkmış. Yani bir nevi, iyi ressam olduğu kadar iyi tüccar da olan Salvador Dali'nin resimdeki zorlama orijinalliğini sinemada tekrarlamış. Yoksa film, pek âlâ, "kumarbazın karısı" diye manakyanvari bir kur•Jelâ olabilirdi!

Beğendiğim : Film o kadar güzel reklâm edilmiş ' ve insanların bugünkü **dünyada entelektüel gör**ünme manileri öyle iyi teşhis edilip işenmiş ki filmin dünyanın dört bir tarafında dilden dile dolanması karşısında hayran kalmamak kabil değil.

Sonuç: Adam bir **eğlenmiş,** bir eğlenmiş **ki -Filmi** seyreden değil, **yap**an!-

M. T.

Giorgio Albertazzi ve Delphine Seyrig

Bir maceranın iki kahramanı

Delphine Seyrig eksantrik bir pozda

Model : 1980 vampi

Sacha Pitoeff kumar masasında

İskambil peşindeyken karısı kaçtı

T İ Y A T R O

İstanbul

Şehir Tiyatrosunda

İstanbul Şehir Tiyatrosu -Yeni Ti* yatroda- Haldun Tanerin "Hutur Çıkmazı"nı oynamıya başladı. Bilindiği gibi bu oyun, daha önce-Ankarada, Küçük Tiyatroda, "Huzur Çıkmazı, No: 5" adı altında bir ay kadar oynanmış ve yerini Nazım Kurşunlunun "Dumanlıda Telâki Var adlı yeni telif piyesine bırakmıştı.

Şehir Tiyatrosu dört yani oyun daha hazırlamaktadır: Cahit Atayın "Hamdi ve Hamdi" (3 perdelik) ve "Kerpiç Mehmet" (1 perdelik) adlı -birlikte oynanacak- yeni telif oyunu; Claire Booth Luce'ün "Kadınlar"?, Jack Popplewell'in "Aile Saadeti" ve Nihal Karamağralının, gene telif, "Mirasçılar"ı. Bu yeni oyunlardan, ilkin, "Kadınlar"ın Tepebaşında, "Mirasçılar"ın da Kadıköyünde oynanacağı bildirilmektedir.

Arenada. "Aslan Asker Şvayk*'

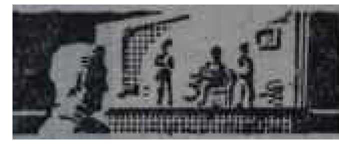
A rena Tiyatrosu, 24 Ocaktan itibaren, Jaroslav Haşekin "Aslan Asker Schweik" adlı satiri ile mevsimin üçüncü eserini sahnesine çıkarmış olacaktır. Bu oyunun 15 Ocakta verilmesi beklenen ilk temsili, temsilde kullanılacak projeksiyon makinesinin Avrupadan gelmesi geciktiği için, bu haftaya bırakılmıştır. Bilindiği gibi bu ünlü çek romanından Bertold Brecht de Hitler rejimini yeren bir hiciv oyunu çıkarmıştı. Fakat Arena Tiyatrosunda oynanan "Svavk", Brect'inki değildir ve başrolünü Kent Oyuncuları topluluğundan ayrılarak bu topluluğa geçmiş olan Genco Erkal oynamaktadır.

Oraloğlu Tiyatrosunda

Oraloğlu Tiyatrosu, geçen yıl Ankarada büyük başarı kazanmış olan Alejandro Casona'nin "Ağaçlar Ayakta ölür"ünü oynamıya hazırlanmaktadır. Müşerref Hekimoğlunun dilimize çevirmiş olduğu bu güzel eseri İstanbulda Lâle Oraloğlu sahneye koyacak, başrolünü de -Büyü» kanneyi- kendisi oynıyacaktır.

"Ağaçlar Ayakta Ölür"ün il temsilinin Oraloğlu Tiyatrosunda 28 Ocakta verileceği bildirilmektedir.

1 Piyes Gördüm

Ankarada "Çalıkuşu"

Kanadı kırık

Oyun: "Çalıkuşu", (Piyes, 3 perde).
Yazan: Reşat Nuri Güntekin (Roman halinde).
Sahneye uygulayan: Necati Cumalı.
Tiyatro: Devlet Tiyatrosu (Üçüncü Tiyatro).
Sahneye koyan: Mahir canova.
Müzik: Nevit Kodallı.
Dekor: Tarık Levendoğlu.
Kostüm: Turgut zaim.

Konu: Reşat Nurinin eski, yeni hemen bütün kuşaklar tarafından okunmuş, beğenilmiş bu ünlü romanını anlatmağa lüzum var mı? Buna, içli ve gururlu bir İstanbul kısmın, Feridenim gönül acısını unutmıya çalışırken çektiği çile diyebileceğimiz gibi; Anadolunun iyi, kötü bil* tün insanları ve acı, tatlı bütün gerçekleriyle XX yüzyıl başlarındaki ilk realist tasviri de diyebiliriz.

Oynıyanlar: Gökçen Hıdır (Feride), Tugay Aktüre (Kâmuran), Günsel Gündüz (Siyahlı Kadın - Nerime), Turgut Okutman (Aziz Enişte -Muhtar), Esin Afşar (Michele), Muzaffer Gökmen (Bursa Maarif Müdürü), Meral Üner (Bursa Merkez Rüştiye Müdiresi - Sütnine), Semih a Berksoy (Hatice Kadın - Binnaz Hanım), İlknur Turan (Munise), Suat Taşer (Dr. Hayrullah), Hâşim Hekimoğlu (Teni Maarif Müdürü), Tuğrul Çetiner (Kalem Şefi - Mühendis Mümtaz), Nur Barin (Pierre Fort), Önder Alkım (Yüzbaşı İhsan), Haldun Marlalı (Binbaşı Burhan) v.s. (14 erkek, 20 kadın rolü).

Beğendiğim: Necati Cumalının, belki biraz uzun, ama Reşat Nuriyduyşu, düşünce ve dil bakımından bütün inceliği, burukluğu ve akıcılığı ile duyurmayı, havası ve nüktesi içinde vermeyi başarmış olan sahne adaptasyonu.. Mahir Canovanın, devşirme diyebileceğimiz zayıf bir kadro ile, yerli rengi, mizah ve hiciv tarafı ağır basan bir sahne düzeni içinde, verebilmiş olması. Otuza yakın tabloyu, bütün sahneyi kaplıyan bir "Çalıkuşu" kitabının, oynandıkça oyuncular tarafından çevrilen, dev sayfaları içine sığdırması. Tarık Levendoğlunun bu sayfalara, resimli roman tekniğine sâdık kalarak (siyah - beyaz çizgilerle) "resmettiği" dekor. Nevit Kodallının "alaturka piyano" devrini güzel çağrışımlarla hatırlatan tatlı fon müziği. Bellibaşlı rollerde: Gökçen Hıdırın 2. perdeden sonra kişiliğini bulduğu Feride. Suat Taşerin toksö-rtü, temiz yürekli, babacan Dr. Hayrullahı. Meral Ünerin. Esin Af* şarın ifadeli oyunları. Günsel Gündüzün, her iki rolünde, dikkati çeken rahat oyunu, temiz diksiyonu.

Beğenmediğim: Feridenin çevresini saran, ön ve arka plândaki kişilerin, hattâ Kâmuranın, renksiz, duygusuz, ifadesiz, isteksiz oyunlar yüzünden silik gölgeler halinde kalmaları. Bu kişierden bir kısmıma

yersiz bir "güldürme" gayretiyle, fars tipleri halinde karikatürleştirilmeleri. Hele Binnaz Hanımda Semiha Berksoyun eserin de, temsilin de seviyesini düşüren aşırılıkları. En heyecanlı sahnelerde okunan mektupların, oyuncuların yaşadıkları ânın tansiyonuna hiç uygun düşmeyen ağır, biteviye, sönük bir "okuyuş"la -hoparlörle- kulisten verilmesi. Elli yıl önceki -abani sarıklı- Anadolu'yu gösteren bazı tablolarda -pencerelerden- bankaların yeni ikramiye apartmanlarına benzeyen bina silüetlerinin gösterilmesi.... Aynı tablolarda günümüzün modasına uygun demir koltuklar, iskemleler, masalar, sehpalar kullanılması... Fransızca konuşan kimselerin -Michele müstesna- fransızcadan başka herşeye benzeyen konuşmaları... Üniformalar hariç, o devri veremiyen, ifadesiz kostümler...

Sonuç: Devlet Tiyatrosu sahnelerinde nâdir görülen zayıf temsillerden biri. "Çalıkuşu" daha başka bir çerçeve ve kadro içinde ele alınmaya değerdi. Bununla beraber, yazar ve eseri, kendi güçleriyle, afişte tutunuyor, tutunacaktır da... Naciye FEVZİ

•

Oyun: "Rüya Doğru Çıkınca" ("Goodnight Mrs. Puffin"), (Komedi, 3 perde).
Yazan: Arthur Lovegrove.
Çeviren: Asude Zeybekoğlu.
Sahneye koyan: Lâle Oraloğlu.
Tiyatro: Oraloğlu Tiyatrosu.
Dekor: İ. Barlas - 1. Yüce.
Konu: Gördüğü -ve tıpatıp doğru çıkan- rüyalarla, genç çocuklarını biribirleriyle evlendirmek üzere olan iki ailede rahat, huzur bırakmıyan Mrs. Puffin'in kehanetleri. Herşeyi altüst eder gibi görünürken "happy end"le sonuçlanan kehanetler...
Oyniyanlar: Lâle Oraloğlu (Ethel Fordyce), Yüksel Şengenç (Jacky Fordyce), Aysan Sümercan (Pamela Fordyce), Nejat Çetinok (Nicholas Fordyce), Cansen Usman (Annie), Esin Eden (Mrs. Amelie Puffin), İhsan Yüce (Henry Fordyce), İsmet Barlas (Stephan Parker). Ender Şimşek (Victor Parker), Yağız Tenli (Roger Vincent), (6 erkek, 4 kadın rolü).
Beğendiğim: Esere adını veren Mrs. Amelia Puffin'de Esin Edenin, Jacky ve Pamela'da Yüksel Şengenç ile Aysan Sümercanın rahat, tatlı oyunları.
Beğenmediğim: Bu zayıf yapılı, ilk perdeden sonra bütün ilgiyi yitiren -ve işlerin neye ve nereye varacağı apaçık belli olan- yavan amerikan komedisinin Oraloğlu repertuvarına girmiş olması. Kuvvetli bir kadrodan yoksun kalmanın, güzel umutlar vermiş bir sanat tiyatrosunu gitgide bir amatör topluluğu haline getirmekte olması.
Sonuç: Oraloğlu Tiyatrosu, "Yalancı Billy"nin haber verdiği tehlikeli dönemeci "Rüya Doğru Çıkınca" ile aşamamıştır. Alev Oraloğlu nun imdada yetişeceği yeni -ve "çocuklu"- bir oyun bulup çıkaramazsa bu mevsim ciddi bir krizle karşılaşması beklenebilir. Bu da "yıldız" tiyatrosunun günümüzde sürüp gitmiyeceği gerçeğini açıkça göstermektedir. Bize düşen bunu üzülerek söylemek... Lütf AY

İstanbulda "Rüya Doğru Çıkınca"
Falcılıkla iş bitmiyor

Saim Alpago "Harputta..."

Bir süredenberi İstanbul Tiyatrosunda "6 Oyunları" adı altında, saat 18'de temsiller vermekte olan Saim Alpago, Üner İlsever ve arkadaşlarının, Cevat Fehmi Başkutun "Harputta Bir Amerikalı"sını tekrarlamıya hazırlandıkları bildirilmektedir.

Hatırlarda olduğu gibi, Saim Alpago bu oyunun evvelce Ankarada verilmiş olan temsillerinde, "Komiser" rolüyle büyük bir başarı kazanmış ve kompozisyonu çok beğenilmişti. Aynı rolde İstanbul seyircisinin de geniş ölçüde ilgisini çekmiye muvaffak olacağı tahmin edilmekte-. dir.

Dormende "Paramparça"

Dormen Tiyatrosu, Turgut özakmanın yeni bir telif oyununu repertuvarına almıştır. "Paramparça" adını taşıyan ve seksüel bir konuya işlediği söylenen bu oyunun kısa bir zaman içinde sahneye konulması bek* lenmektedir.

Ankara

Meydan Sahnesinde

Ankaranın tek ve sevimli özel tiyatrosu Meydan Sahnesinde Peter Ustinovun "Romanoff'la Juliett'i büyük bir başarı kazanmıştır. Oldukça kalabalık, değişik dekorlu, kostümlü ve çok hareketli böyle bir oyunu o küçücük sahneye uygulamakta Çetin Köroğlunün gösterdiği ustalık bir reji mucizesi sayılmakta ve geniş ilgi görmektedir. Aynı eseri sahnelerine çıkarmak isteyen bazı İstanbul sahnelerinin sanat idarecileri Ustinovun eserinin Meydan Sahnesindeki oynanış şeklini, bilhassa sahne ve dekor düzenini yakından incelemek için Ankaraya gelmişlerdir.

Küçük bir Avrupa ülkesinde, A* merikan Elçisinin kızıyla Rus Elçisinin oğlunun sevişmeleri olayından çok ince, aktüel esprilerle dolu politik bir hiciv komedisi yaratmış olan Ustinovun oyununda, iki elçilik arasında mekik dokuyan, Devlet Başkanı Generali Çetin Köroğlu, Romanoff'u Kartal Tibet, Juliett'i, Devlet Tiyatrosundan ayrılarak bu topluluğa geçmiş olan, Semra Savaş, Amerikan Elçisini Yılmaz Gruda, eşini Esin Avcı oynamaktadırlar.

İlk haftalardan itibaren "kapalı gişe" oynanan "Romanoff'la Juliett"-in Meydan Sahnesinde uzun süre afişte kalacağı, belki de bu mevsimi kapıyacağı kuvvetle tahmin edilmektedir.

J A L E   C A N D A N

OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR

Ankarada son günlerde, "çocuk terbiyesi", "aile", "okul" gibi konular üzerinde konferanslar veren bîr uzman, çocuklara her türlü serbestinin tanınması tezini savunuyor. Meselâ, "Çocuk oyunda ise, yemek saati gelip çatsa da, gelip geçse de onu katiyen eve çağırmıyacaksınız. Çocuk yorulacak, acıkacak, nasıl ol"sa eve dönecek" diyor. Faredelim ki bir annenin dört çocuğu var. Dördü de ayrı ayrı saatlerde eve dönecek olsalar, anne ses çıkarmıyacak ve dördünün de ayrı ayrı yemeklirini önlerine koyacak. Böyle şey olur mu? Annelerinki can değil mi?

8. Tuncay - Ankara

Mübalâğa etmiyor musunuz, sevgili okuyucum? Bahsettiğiniz tartışmalı bir konferans mıydı? Konferansçıyı yanlış anlamış olmanız da pekâlâ mümkündür. Bilinen şudur ki, çocuk terbiyesinde fazla müsamaha da, fazla müdahale ve baskı da aynı derecede tehlikelidir. Bunun haricinde, elbette ki çocukların yapabilecekleri ve yapamıyacakları şeyler de vardır. Meselâ çocuk, anne ve babası ile baloya gidemez ama, kar yağarken çıkıp kar topu oyna". Çocuk oyunda da, evde otururken de hudutlu bir serbesti içinde olmalıdır. Bahçeye veya sokağa, bilinen bir yere gider ama, başını alıp istediği yere gidemez. Muayyen bir saatte yemek yemek, ders yapmak, uyumak, dinlenmek için eve girer. Bu da zaten yorulacağı, acıkacağı bir saattir. Bazı anneler bu vazifelerini mütemadiyen çocuklara hatırlatır, onların kişilikleri üzerinde baskı yaparlar. Konferansçının tenkid ettiği husus bu olsa gerektir. Çocuk belirli bir saatte muhakkak eve gireceğini bilmelidir. Bu ona, ilerideki hayatında da çok lüzumlu olacak bir kontrol, kendi kendini frenleme, toplum kaidelerine uyma alışkanlığını, terbiyesini verecektir.

Çocuk bazan biraz gecikebilir. O zaman çok üstünde durmayın. Gelsin, yemeğini kendisi hazırlasın, sofrayı kendisi temizlesin, bulaşık yıkanmış bitmişse, kendi tabaklarını da yıkasın. Boylere, bir dahaki sefere daha dikkatli olacaktır. Yalnız, kolunda bir saati bulunsun veya saati öğrenebilecek durumda olsun ve eve döndüğü zaman da ayni intizamı evde bulabilsin. Meselâ, bir evde öğle yemeği 12 ile 1 arasında yenilebilir. Fakat yemek çok daha fazla geciktirilirse, çocuk da ayni şekilde intizamsız olur. Okul saati, iş saati olduğu gibi, evde de şüphesiz program olacaktır. Ne var ki bu program makul olmalı, çocuğun haklarını gözönünde tutmalı ve baskı ile değil, çocuğa sorumluluk aşılanarak uygulanmalıdır. Disiplinsiz hayat çocuğa katiyen mutluluk vermez. Çocuk makul, âdil. Ölçülü bir disiplini daima arayacaktır.

Karımın, komşulara para ile dikiş diktiğini öğrenince fena halde üzüldüm ve bunu kendisine yasak ettim. Vaktiyle müsaade etmiş olsaydım, karım çalışma hayatına atılıp bugün iş sahibi bir kimse olabilirdi. Fakat şöyle-böyle bildiği dikişle, ufak tefek şeyler dikerek muhitimizde küçülmesini istemiyorum. O ise bunu bir müddetten beri yaptığını ve başka türlü geçinemiyeceğimizi söylüyor. Okumakta olan iki çocuğumuz var. Hayatın pahalılaşacağına dair ufukta pek çok emare görünüyor. Bir erkeğin, evini geçindirememesi kadar acı bir durum düşünemiyorum. Memurum. Vazifemi titizlikle yapıyorum, fakat neticeyi görüyorsunuz. Başka ne yapabilirim*

Bir aile reisi - Şişli

Bence, boş yere üzülüyorsunuz. Eşiniz, ailenin geçimi için bütçeye birşeyler katabildiği için kimbilir nasıl mutlu olmuştur!.. Emin olun bu, küçültücü birşey değildir. Tek üzücü tarafı, eşinizin bunu oldukça uzıın bir müddet sizden gizleme durumunda kalmış olmasıdır. Dikiş döküntülü bir istir. Tam sizin eve geleceğiniz saatte bunları ortadan kaldırmak gerçekten zor olmuştur. Karınızın çalışma hürriyetini elinden almaya bence hakkınız yoktur. Şunu artık kabul etmeniz gerekir ki, bundan sonra dünyanın hiçbir yerinde, aile reisleri, evin geçimini tek başlarına yüklenmek iddiasında bulunamıyacaklardır. Eşiniz, çalışmak suretile, çocuklarınıza da iyi bir misal vermiş oluyor. İşin küçüğü yoktur. İleri dediğimiz toplumlarda ev kadınları, evi devamlı olarak terketmemek için, komşulara ufak tefek ticaret malları satmayı, reklâm ziyaretleri yapmayı, çalışan bir kadının çocuğuna bakarak bir miktar para kazanmayı, hattâ otomobilleri ile dolaşın, gazete, dergi abonelerine gazete ve dergilerin] dağıtmayı tabii görürler. Son günlerde bazı maddeler pahalılaştı. Belki daha da pahalılaşacak. Fakat ilgililer, bunun "bir hayat pahalılığı*' yaratacak kadar genel olmıyacağı fikrindedirler. Ben plânlı çalışma ve sabırla güçlüklerimizi yeneceğimize inanıyorum. Ama bu, anca hepimizin güveni ile olacaktır. Bundan sonra memurların da sendika kurmaları mümkün olacağına göre, herhalde memurların da bazı imkânlara kavuşmaları beklenebilir. Memurun, daha randımanlı çalışabilmesi için yarına güvenle bakması şarttır tabii...

Kızımın gittiği okulda tek önemli şey, denilebilir ki, çocukların süslenmesine mâni olmaktır. Saçlarını kaballamazlar, yüzük takamazlar v.s. Onbeş yaşındaki bir kızın biraz süslenmesinde ben mahsur görmüyorum. Fakat okul idaresiyle mücadele etmeme imkan yok. Okula giderken çocuğun hergünkü tabii halinden başka bir hale girmesi, saçlarını düzleyip, tırnaklarını kökünden kesmesi bilmem normal midir? Bunu ciddiyet sanıyorlar. Fikrinizi öğrenmek istiyorum.

S. C. - tamir

Bu konuda bazı okulların aşırı bir hassasiyet gösterdikleri muhakkaktır. Bizde yerleşmiş bir inanca göre, öğrenci süslenmez. Çünkü süs, kötü niyeti gösterir!... Halbuki, özellikle kız çocuklarında bu, çok tabii bir dürtüdür. Ne var ki küçük kızlar süslenmesini bilmez, ekseri aşırı şeyler yapar ve kendilerini gülünç, çirkin duruma sokabilirler. Ailenin ve okulun müdahaleni bu bakımdan zaruri olur. Bu itibarla, yapılacak şey, süslenme ihtiyacını temizlik ve intizamla tatmin etme yolunu çocuğa öğretmektir.

Mantığıma, kafama, irademe rağmen onu seviyorum. Bugüne kadar oldukça karışık bir hayat yaşadığını biliyorum, Zaten benden hiçbir şeyini saklamıyor. Evli ve iki çocuk annesi olduğu halde, benimle buluşuyor, benimle evlenmek istiyor. Güç bir hayat şartının, talihsiz bir evliliğin çok genç ve saf, çocuk yaradılışlı bir kadını yanlış yola sürüklemiş olabileceğine, iyi bir evliliğin onu kurtaarcağına inanır masınız? Acaba değişir mi?

Kararsız bir erkek

Ben sanmam... Anlattığınız kadın tipi en güç değişebilecek olanıdır. Evet saftırlar. Bazan sokaktaki sefil kedilere ağlıyacak kadar hassasiyet gösterirler. Hem de samimidirler. Ama, evde ağlıyan sefil çocuklarını umursamıyacak kadar da sorumsuzdurlar. Cömerttirler, herkese karşı iyidirler, fakat katiyen zora gelmezler, en ufak bir fedakârlık yapamazlar. İyi bir evlilikten an!adığımız nedir? Öyle zannediyorum ki siz biraz da parayı ve rahat hayatı kastediyorsunuz. Buna güvenmeyin. Birgün, daha az paranız olabilir, hastalanabilir, işinizi kaybeder, zor bir duruma düşebilirsiniz, ya da onun karşısında daha paralı, daha parlak bir başkası çıkabilir. Bugün çocuklarını bıraktığı gibi, yarın da sizi bırakabilir. Kendi kendinizi aldat" mayın.

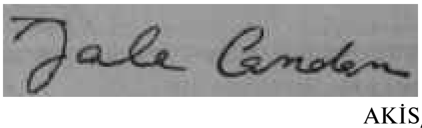
— *Şimdi* eve *gelemem anne... Çünkü ben öldüm.*

ö ğ r e t i m p r o g r a m l a r ı

Milli Eğitim Bakanlığı, geçen yılki Millî Eğitim Şûrasında alınan kararların ışığı altında, önümüzdeki günlerde öğretmenleri yeni bir toplantıya çağırmış bulunuyor. Bu toplantıda öğretim programlan üzerindeki değişiklik teklifleri ele alınacak, okulda disiplin ve Okul - Aile Birlikleri meseleleri üzerinde durulacaktır.

Öğretim programlarında değişiklik yapılması, bence artık vazgeçil mez bir zorunluluktur ve memleketin en önemli meselelerinden birisidir. Bu programlarla "düşünen kafa'lar, gerçek aydınlar yetiştirmek güçtür. Çocuğu ile biraz meşgul olan her veli, bunu rahatlıkla görebilir. Programlar fazla yüklü, nazari, çocuklara çok şey öğretmek iddiası ile, fakat hiçbir şey öğretemiyecek şekilde hazırlanmıştır. En kötüsü de, bence, bunların her çocukta mevcut "öğrenme merakı"nı öldürmesidir. Sınıflar büyüdükçe, çocukların, her türlü "araştırma", "kendi kendine çözme", "öğrenme" merakından uzaklaştıkları gözle görülür bir şekil alır. Düşündükleri tek şey, seksener, altmışar kişilik sınıflarda, nadide bir kuş gibi uçan "not'u yakalamak, paçayı kurtarmak, diplomayı cebe, her nasıl olursa, koymaktır. Fakat, okul kitaplarının durumu programlardan da beterdir. Programlara zaman zaman ban yenilikler getirilmiş, öğretimin çağımızın öğretim sistemine ayak uydurabilmesi için bazı iyi niyetli çabalar gösterilmiştir. Ama kitaplar bu çabaları hiçbir şekilde karşılıyamani'ş'ardır. Kitaplar programlardan da ağır, zevksiz, karışıktır.

Bugünün öğretme tekniğini yakından izleyen değerli öğretmenlerin bir araya gelip bu sefer ağır basmalarını can-u gönülden diliyoruz. Öğretim ve eğitim bugünkü dâvalarımızın esasıdır. Bunları "çıkmaz"dan kurtatmak gerekir.

S P O R KÖŞEDEN

Futbol

Ümit ve netice

Geçirdiğimiz haftanın büyük spor hadisesi Milan - Galatasaray karşılaşması oldu. Bu karşılaşma, bütün yönleriyle, Polonyada oynanan Bytom maçında tezgahlanmağa başlamıştı. San - Kırmızılılar İstanbulda aldıkları galibiyetin averajı üzerine ustaca çöreklenerek rakiplerini Şampiyon Kulüpler turnuvasından eledikten sonra, sporla uzaktan yakından bağı olan herkes bu Çarşamba günü Mithat Paşa stadında oynanacak maçı düşünür olmuş* tu.

Beceriksiz ve bilgisiz ellerde lime lime olmuş Milli Takımdan sonra derlitoplu bir 11, ondan alınacak verimin azamisini devşirmesini bilen bir teknisyen kadrosuna eklenen yerinde bir şöhret bu alâkayı haklı gösteren sebeptir. Üstelik bu maç italyanların Bologna'da açtıkları derin yaraya da merhem olacak, azıcık da olsa, yürek soğutacaktı.

İşte İstanbul halkı, Beyoğluspor " Galatasaray maçına bu hava içinde koştu ve beklediğini bulamadan kırgın, hattâ biraz da küskün döndü.

Profesyonelliğin çeşitli cilvesiyle yıllardır haşır neşir olmasına rağmen, herşeyi ile amatör olan ve ama. tör davranışları seven spor umumi efkârı, bu maça Galatasarayın düzmece bir takımla çıkıp yenilmesinden hiç mi hiç memnun olmadı. Zira Galatasarayın "B Takımı" dediği kadro ile çıktığı maç bir millî lig maçı idi ve Totoya dahildi.

Aslında Sarı-Kırmızılılan haklı görmek de büsbütün imkânsız sayılmaz. Milan maçı onlar için hem para, hem prestij bakımından büyük önem taşıyordu. Ne var ki, Beyoğlu spor maçı rastgele bir karşılaşma değildi ve bir lig maçında kimse kaderine tek başına sahip sayılamazdı. Birinin aldığı netice, diğerinin şansına tesir ederdi. Profesyonel olsa da spor spordu. Onun için tepki gürültüsüz, fakat ağır oldu.

Fırsat büyüktü. Bunu maçın' ilk devresinin başlarında değerlendirip neticeye öyle müessir olmak gerekirdi. Top -gevelendi, ayaklarda ezildi ve dördüncü dakikada atılan golün arkası getirilemedi.

Galatasaray, tur atlama şansını kaybetti. Rakibini İtalyada turnuvadan elemesi aklın kolay alacağı bir iş değildir. Artık mühim olanı, İtalyada oynanacak maça olanca gücümüzle sarılıp, Bologna hezimetinin bıraktığı çirkin izi silmeye çalışmaktan ibarettir.

Bu paralar..

Devletin parası kıymetlidir; onda yalnız milletin değil, eski bir deyimle, yetim hakkı vardır. Bu parayı devlet ve millet işlerine kullanacak olan sorumlu kişilerden büyük titiz* . İlk istenmesi bundandı.

Toto Müdürünün bugünlerde verdiği bir beyanattan öğreniyoruz ki, kulüplerimize ödenen S milyon 774 bin 500 lira dışında, öğrenci yurtları için ayrılan 7 milyon 133 bin 896 lira bir hayli iştiha kabartmış. Şimdi, başka eller de, spora para biriktiren çanağa uzanmağa hazırlanıyormuş.

Bunda şaşılacak hiç bir şey yoktur. Spor ve tesisleri için toplanan para kasabın bolca bulduğu yağ gibi kullanıldıkça, olacağı budur. Toto Kanunundaki tahsis maddesi hiç bir şeyi kurtaramaz ve üç maddelik başka kanun, çanağa bir değil, beş elin daha sokulmasına yeter de artar bile...

Devlet, spor işlerinin sorumluluğunu üzerine almışsa, bir şeyler yapmış olmak, paraya sarf mahalli bulmak için tesis yapmaz. Bu hamlesinin herkesi inandırıcı bir nedeni olmasına itina eder. Bu neden, spor ve eğitim işleriyle ilgisi olan hiç kimse için sır değildir.

Çok geniş bir kitle tarafından benimsenen, yapılan bir sporun heveslisini, idmanlarını, müsabakalarını, seyircisini barındırmak; yayılmasında bilhassa fayda umulan spor kolana imkân hazırlamak ve onu teşvik etmek; tesislerin, günün her saatinde kullanılabilmesini sağlamak ve bunla n okula, kulübe, işçiye, herkese tahsis edebilmek; mahallin tabiî şartlarına uymak, ihtiyaçlarına eevap vermek, hemen akla gelen sebeplerdir.

Uçsuz bucaksız sahillere sıralanmış şehirlerimizin hiç birinde, nizami bir müsabaka tertip edecek fek teslis yokken, tenhanın tenhası Sapancada milyonluk su sporları tesisi cinsinden hevesler, şimşir tarak soyundan stadlar, salonlar, sıcacık illerde -seyirci için- kapalı havuzlar, bu iştihayı daha da arttıracaktır.

Açık gerçek, bu! Sorumlular ise fantezilerin, Devlet malı stadyumların İntifa hakkını yılda 1 liraya profesyonellere verip, gönül avlama peşlndedlrleT. Gider bu paralar, gider!

Vildan Aşir SAVAŞIR

Gima
nın KURULUŞUNDAN BUGÜNE KADAR
Her Yılın
ARALIK Ayı Satışları
EN YÜKSEK SATIŞ:
1962 ARALIK AYINDA
HALKIMIZIN DEVAMLI ALÂKASI SAYESİNDE
Gima
DAİMA EN İYİYİ EN UCUZA SATMAKTADIR
1957
1958
1959
1960
1961
1962
Has Reklâm